

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Fost Magistrat Pro- decanul Baroului de Ilfov	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	N. JAC CONSTANTINESCU Președinte la Curtea de Apel din București
RÉNÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris	V. DONGOROZ Confer. la Facult. de Drept din Buc. Avocat	CONSTANT IONESCU Avocat, al Statului. Doctor și Laurent în Drept Paris	ALFRED JUVARA Profesor Universitar Avocat	Dr. ȘT. LADY Membru în Consiliul Legislativ
C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București	C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Profesor Universitar Avocat	AL. VELESCU Dr. în drept din Buc Avocat
				I. GR. PERIȚEANU Avocat
				ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris

Secretar de redacție: **E. C. DECUSARĂ**, Dr. în Drept din Paris. Directorul Statisticii Judiciare.

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LEVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

Membrii corespondenți pentru Polonia: **EMIL ST. RAPPAPORT**, Președinte la Curtea de Casație din Varșovia.

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case com., Autorit.	1400 lei
„ Avocați	1000 „
„ Magistrați	800 „
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

In lunile Iulie și August

Apare odată la două săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București Strada Artei No. 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

S U M A R

- Salarizarea Magistraturei, de C. C. Simionescu;
- Reforma învățământului superior: Expunerea de motive a Consiliului profesoral al Facultății de drept din Cernăuți;
- O polemică între d-l avocat Emandi și Prof. Florin Sion;

JURISPRUDENTE:

— Inalta Curte de Casație s. I: *Dumitrula Beluri* cu *Andrei Celenti*, (Actul dotal întocmit în Tulcea, în 1874, este supus legilor otomane atunci în vigoare. Prescripția decenală dacă operează între coindivizari?), cu o *Notă* de Al. Veleșcu;

— Curtea de Apel Buc. s. III: *Heinrich Than* cu *D. Bungeșeanu*, (Chirii, Pact comisoriu expres. Primirea chirii peste termen. Nedeșteptarea chiriașului printr-o notificare pentru plata ratelor următoare. Decădere. Dacă autentificarea contractului după primirea chiriei constituie o reînnoire a pactului comisoriu?).

A apărut: **CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ** (art. 1—246), adnotat cu întreaga jurisprudență română la zi de **Const. G. Rătescu**, Președintele Inaltei Curți de Casație secția II și **N. Pavelescu**, Consilier de Curte de Apel, asistent la Inalta Curte de Casație. — Prețul 500 lei.

De vânzare la „Curierul Judiciar”.

A apărut:

— **ACȚIUNILE PRIVILEGIATE** în Societățile anonime. Studiu de Drept Comparat, de **D. Găleşescu-Pyk**, Profesor de Drept Comparat și Maritim la Facultatea din Cernăuți, Avocat.

Prețul 240 Lei.

SALARIZAREA MAGISTRATUREI

În revista „Dreptatea” anul II, 1929 No. 1, în articolul „Magistratura”, am scris, că va fi un progres vădit în ridicarea prestigiului Corpului judecătoresc, dacă între altele se va înfăptui și mărirea salariilor tuturor magistraților în așa mod, încât să le fie asigurată și garantată o bună siguranță materială, pentru a avea întreaga lor independență, fiind înlăturate atât pentru magistrați, precum și pentru orice funcționar trebuitor al Statului cât mai mult grijile de greutatea vieții.

Magistratura fiind asigurată printr-o bună și dreaptă selecționare a judecătorilor, în neatârănarea completă de orice posibilitate de influență a politicianismului, adevărata cangrenă care poate corupe totul, garantată în ceea ce privește avansările prin ocrotirea numai acelor meritoși, printr-o bună și dreaptă salarizare, va deveni cu adevărat baza temeiniciei și a siguranței unui Stat „*Justitia est fundamentum regnorum*”.

Dela venirea în fruntea departamentului Justiției a d-lui Ministru Grigore Iunian, d-sa în colaborare strânsă și deplină înțelegere cu Consiliul superior al magistraturei, s'a căutat ca în avansările și schimbările făcute în magistratură să se țină seamă numai de acele considerațiuni de muncă, pricepere, destoinicie, caracter, integritate, pentru a se ridica cât mai mult prestigiul întregului Corp judecătoresc.

În limita posibilităților bugetare restrânse avute la dispoziție, s'a îmbunătățit și starea materială numai a unor categorii de magistrați, întrucât este știut că

o magistratură rău plătită nu poate fi înconjurată de toată aureola prestigiului său.

Prin legea privitoare la modificarea unor articole din legea de Organizare judecătorească, publicată în *Monitorul Oficial* din 16 Martie 1929, s'a dispus că Primul Președinte al Curții de Apel este asimilat, din momentul numirii sale în grad și onorariu cu Consilierii Curții de Casație, iar începând dela 1 Ianuarie 1930, retribuția lunară primitoare netto s'a fixat în suma de lei 41.363, ca și a d-lor Consilieri de la Inalta Curte de Casație și Justiție.

Legea pentru modificarea unor articole din legea de Organizare Judecătorească publicată în *Monitorul Oficial* No. 153 din 14 Iulie 1929, întinde principiul avansărilor pe loc, în afară de Judecătorii de instrucțiune, Ocoale, Procurori, Prim-Procurori și la Primii-Președinți ai Tribunalului cu cel puțin 3 Secțiuni, care după un stagiu de cel puțin 4 ani în această funcțiune, dacă se vor distinge în îndeplinirea funcțiunii lor, vor putea fi înaintați pe loc la gradul de Consilieri de Curte, primind și salariul acestui grad.

Tot în aceleași condițiuni, Primul-Președinte al Tribunalului din Capitala Țării, care conform art. 103 are grad și onorariul de Consilier de Curte, va putea fi înaintat pe loc la gradul de Președinte de Curte de Apel, după un stagiu de 2 ani în această funcțiune, primind și salariul acestui grad.

La adăpostul acelor legi modificatoare, au fost avansați pe loc Primul-Președinte al Tribunalului Ilfov, precum și Primii-Președinți de la Tribunalele cu 3 secțiuni, care au avut un stagiu efectiv de 4 ani în funcțiune, îmbunătățindu-li-se astfel situația lor materială.

După legile Ungare a XVII din 1891 și legea I din 1907 asupra Organizării Corpului Judecătoresc, „Președinții de Tribunale și Consilierii Curților de Apel”, pentru motive de interes public, puteau căpăta dela Rege, titlul de Consilieri de Casație, dacă au servit în posturile lor cel puțin 10 ani cu distincțiune deosebită.

Numărul Președinților care vor fi numiți cu titlul de Consilieri de Casație și vor câștiga acest drept, nu putea întrece numărul de 10; iar numărul Consilierilor de Curți de Apel cu titlu de Consilieri de Casație nu putea întrece numărul de 11.

Începând din anul 1919 și până la Iulie 1924, cu ocaziunea diferitelor mișcări în magistratură, s'a acordat titlul de Consilieri de Curte de Casație la o serie de magistrați numiți în Ardeal, iar astăzi se află în această categorie un număr de 26 repartizați astfel: 5 Președinți de Curte de Apel, 3 Procurori Generali, 15 Consilieri de Curte de Apel și 3 Prim-Președinți de Tribunal.

În aceeași situație se mai află 3 Consilieri de Curte de Apel, 2 Prim-Președinți și 2 Președinți de Tribunale în Bucovina și 3 Consilieri de Curte de Apel permutați astăzi în București din Ardeal,

Legea de Organizare Judecătorească din 1925, prin art. 149 a dispus că clasele și gradele conferite după legile anterioare constituiesc drepturi câștigate și se vor respecta în ce privește titlurile și salarizarea.

Titlurile și rangurile, conform legilor pe baza cărora au fost câștigate, nu conferă însă magistratului dreptul de a cere trecerea efectivă la instanța superioară al cărui rang poartă și asemenea grade și clase nu se vor mai acorda pe viitor.

Pentru respectarea drepturilor de retribuțiuni câștigate a acestor 36 magistrați norocoși de mai sus, s'a prevăzut suma respectivă în bugetul anului 1920, primind astfel fiecare dela 1 Ianuarie 1930 salariul lunar netto de lei 31.113, ceea ce reprezintă o vădită și pronunțată îmbunătățire a stării materiale în urma acestei noi retribuțiuni.

Legea pentru modificarea unor dispozițiuni din legea pentru Curtea de Casație și Justiție și din legea pentru Organizarea Judecătorească, publicată în *Monitorul Oficial* No. 3 din 3 Ianuarie 1930, ca o completare a legii administrative din 1929 și a legii pentru Organizarea Comitetului Central și a Comitetelor locale de revizuire, a înființat pe lângă fiecare Curte de Apel cu reședință de Directorate Regionale, încă câte 3 Consilieri de Curte de Apel, care vor fi delegați să îndeplinească însărcinările prevăzute de lege în Comitetele locale de revizuire ce funcționează la reședința Curților.

După art. 10 din legea pentru Organizarea acestor Comitete, membrii magistrați rămân în cadrele magistraturei și își păstrează locul în Curte, gradul, toate drepturile și toate obligațiunile Ordinului din care fac parte.

În timpul exercitării delegațiunii lor în Comitete, ei nu pot funcționa în Curțile din care fac parte.

În afară de salarii și accesoriile lui, prevăzute în bugetul Ministerului de Justiție, magistrații delegați ca Președinți ai Comitetelor locale vor primi cu titlul de cheltueli de reprezentare câte 10.000 lei lunar, iar ceilalți magistrați delegați în Comitetele locale câte 5000 lei lunar.

Conform art. 41 bugetul Comitetului de revizuire este în sarcina Ministerului de Interne.

Asupra acceptării magistraților de a fi delegați în Comitetele de revizuire s'a vorbit mult în timpurile din urmă și am citit chiar în unele ziare politice, oarecari amenințări la adresa acelor care eventual ar primi să fie delegați, întrucât la o eventuală desființare a acestor Comitete locale, magistrații vor rămâne înlocuiți, ca unii ce au primit să facă parte dintr-o Justiție cu caracter administrativ.

Toată chestiunea s'ar bază pe atingerea principiului prevăzut în Constituțiune a separațiunii puterilor și dacă este bine ca magistrații să participe la compunerea Organelor administrative de judecată.

În principiu am fost și sunt în contra participării magistraților în orice fel de comisii de orice natură

impuse și prescrise de diferite legi speciale, care în primul rând îl sustrag pe magistrat dela ocupațiunile lui pur judecătorești atât de numeroase și subtile, făcându-l să vină în contact prea apropiat cu diferite organe de natură administrativă, în care magistratul rămâne izolat de foarte multe ori în hotărârile drepte ce ar trebui să ia.

Când însă diferitele legi speciale fac apel la simțământul de datorie, la conștiința și priceperea magistratului, dânsul care trebuie să fie cel dintâi servitor al legilor, nu poate decât să se supună prevederilor imperative a lor.

Legea este o regulă de urmare, întocmită în interesul comun de o autoritate stabilită superioară, la care cu toții suntem obligați și datori a ne supune.

Când legea administrativă, având avizul Consiliului Superior Legislativ, a fost votată de Corpurile legiuitoare, sancționată în numele Regelui de Inalta Regență, promulgată și publicată, ar fi fost oare posibil ca înșiși magistrații îndatorați la aplicarea legilor, să facă dânsii un pronunțament în contra punerii sale în aplicare în parte sau în total?

Intr'un Stat organizat și într'o funcțiune normală a tuturor puterilor publice, aceasta nu putea fi admisibil, întrucât ar fi dat loc la lovături, care ar fi sdruncinat și tăria legilor, dar și autoritatea acelora chemați să le facă și sancționeze, precum și a celor chemați să le aplice.

Prin urmare magistrații trebuiau să primească și erau moralmente obligați să primească, chiar dacă legea administrativă ar fi adus oarecare atingere și principiului separațiunii puterilor, atâta timp cât Inalta Curte de Casație și Justiție în conformitate cu dispozițiunile art. 29 din legea sa organică, nu a hotărât inconstituționalitatea legii și nu a declarat neaplicabile acele texte care ar fi contrare Constituțiunii.

Magistrații care au intrat în Comitetele de revizuire, au intrat ca Judecători de carieră și vor rămâne și în noile lor însărcinări numai Judecători de carieră în exercitarea atribuțiilor lor, unde vor judecă fără influențe streine administrative, luptând pentru respectul legii în buna lor credință.

Să fie liniștiți în îndeplinirea misiunii lor că sub nici o formă nu vor putea fi atinși chiar prin desființarea actualei legi administrative, de oare nimenea nu poate fi lovit în drepturile sale când se supune legilor existente și obligatorii, reintrând eventual fiecare în Curțile de Apel respective de care depind și din care continuă să facă parte.

Singura chestiune care ar fi fost dorit să nu figureze în legea pentru înființarea Comitetele de revizuire, este cea privitoare la salarizarea specială numai a magistraților delegați și anume câte 10.000 lei lunar pentru Președintele Comitetului și câte 5.000 lei lunar pentru membrii magistrați, care s'au dat sub denumirea de cheltuieli de reprezentare și care ar fi trebuit poate să primească numai salariul Consilie-

rului de Curte de Apel, din momentul în care, conform art. 10, își păstrează locul în Curte, gradul, salariul și accesoriile lui.

Am convingerea că, Ministerul de Interne când a prevăzut aceste sporuri în afară de leașa propriu zisă ca Consilier de Curte de Apel, a făcut-o numai condus de situațiunea constatată a micimei salariilor magistraților și a căutat să vină cel dintâi cu repararea nedreptății cel puțin pentru acei magistrați delegați să lucreze la consolidarea legii administrative noi și nu pot concepe că ar fi existat vre-un magistrat care a intrat în Comitetele de revizuire numai pentru sumele de bani de mai sus, de oarece magistratul adevărat, integru, conștient de menirea lui, nu se atrage prin bani, oricât vor fi de numeroși.

Această procedare însă a pus într'o vădită și enervantă stare de inferioritate din punctul de vedere al salarizării pe toți Președinții Curților de Apel și Consilierii din Curți, care văd elemente mai tinere și mai noi ale magistraturei, retribuiți cu salarii atât de disproporționate față de dânsii care au rămas să judece în ordinul pur judecătorec.

Față și cu împrejurarea că în Ardeal, Bucovina și vechiul Regat mai există astăzi încă 36 de magistrați retribuiți cu lefuri de Consilieri de Curte de Casație, pentru restabilirea echilibrului dreptății, profund sdruncinat, în mod imperios trebuie a se da și Președinților de Curți de Apel lunar încă câte 10.000 lei peste salariul actual, cum s'a prevăzut pentru Președintele Comitetului de revizuire local, iar Consilierilor de Curți a se acordă lunar încă suma de câte 5.000 lei ca și magistraților delegați în aceleași Comitete de revizuire.

Nădejdea aceasta de îndeplinit chiar în cursul anului bugetar din credite extraordinare, ne-o întărește cuvintele d-lui Ministru al Justiției, care în raportul cu care a prezentat Camerei „Proiectul de buget al Ministerului de Justiție pe 1930 a spus următoarele:

„Reforma Organizării judecătorești, pe care ne-am propus a o realiza și pe care Guvernul a și anunțat-o prin mesajul acestei sesiuni, se găsește în perioada de pregătire și va forma obiectul unei deosebite legi, ce se va prezenta în curând discuțiilor d-voastră.

„Prin această lege se va ataca întreaga problemă a organizării justiției, astfel ca să se asigure în prim rând independența desăvârșită a magistraturei, iar în al doilea rând să se îmbunătățească starea materială atât a magistraților cât și a funcționarilor judecătorești prin înaintări pe loc și prin acordare de grădăi.

„Cheltuielile pe care această reformă le va atrage după sine, se vor acordă în cursul executării bugetului prin deschideri de credite extraordinare”.

Magistratura crede, nădăjduiește și așteaptă.

CONSTANTIN C. SIMIONESCU

Brașov, 1 Martie 1930.

REFORMA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

Este la ordinea zilei. Și nimeni nu poate contesta importanța organizării învățământului nostru superior din îndoitul punct de vedere: al selecționării corpului profesoral și al unei pregătiri mai temeinice a studenților. În vederea atingerii acestui dublu scop Facultatea le drept din Cernăuți a întocmit un proiect pentru organizarea învățământului superior. Problema aceasta merită o importanță deosebită și de aceea înțelegem să deschidem o largă discuție în jurul ei.

Publicăm deocamdată expunerea de motive:

1. — Consiliul profesoral al Facultății de Drept din Cernăuți, invitat fiind de d. ministru al instrucțiunii să-și dea părerea asupra *Anteproiectului de lege pentru organizarea învățământului superior*, întocmit de minister, a formulat în scris obiecțiunile sale redatăe și'n paginile ce urmează.

O discuție asupra viitoarei organizări a învățământului universitar este de o importanță covârșitoare întotdeauna, dar mai ales în împrejurările actuale ale Statului nostru. Rareori s'au văzut împrejurări mai prielnice și care să reclame în mod mai imperios o reorganizare a învățământului superior. Interesul și discuția stărnite în jurul anteproiectului, dovedesc acest lucru.

A te fi mulțumit să faci acestui proiect simple observațiuni de circumstanță, ar fi însemnat să nu-ți dai seama de importanța momentului și de marea chemare și nădejde ce trebuie să punem în această reformă.

Statul nostru, rezultat al suferințelor și speranțelor unei generații întregi, se găsește politicește încheșat. Dar opera de reconstrucție națională, de întipărire a pecetii geniului acestui neam, în toate colțurile Statului, abia acum începe. Sacrificiul generației războiului nu va folosi la nimic dacă generațiile următoare nu vor ști să păstreze ceia ce s'a câștigat. Azi, mai mult ca oricând, viața Statului depinde de forța intelectuală și morală pe care generațiile prezente vor ști s'o pună în slujba patriei. Niciodată nu i s'a cerut unei generații un sacrificiu mai mare ca azi.

2. — În toate timpurile și țările, în împrejurările de natura aceasta, universitatea a venit să aducă întreaga și marea ei contribuție. Astfel, Germania învinsă de azi, a considerat drept prima ei datorie să-și creeze o „Inaltă școală de politică”, care să cerceteze cauzele dezastrului și să propună mijloacele de îndreptare, asemenea cum Germania învingătoare de după 1870 își creiașe o „Asociațiune pentru politica socială”, cerută în congresul dela Eisenach de savanții germani cari se întrunise să orânduiască noua formă a Statului unitar. La fel, Franța își creiază după 1870 „Școala liberă de științe politice”, care avea să examineze importante probleme rezultate din războiu. Azi, toate aceste instituții, la care s'a mai adăugat atâtea altele, și-au revizuit programele și-au luat drept scop principal pe acela de a „studia noua lume politică, economică și socială, ce e pe cale de a se constitui după războiul cel mare” (1).

Din aceste îndemnuri și fără nici o altă preocupare decât cea a unei sincere colaborări cu ministrul instrucțiunii, oricare ar fi dânsul, la întocmirea unei cât mai bune reorganizări a învățământului superior, pornesc aceste rânduri. Momentul de față este un moment determinant în viața neamului nostru: acum se plămădesc zările viitorului și se durează sufletul și înălțimea morală a generațiilor de mâine. Orice contribuție, cât de modestă, la temelia viitorului templu, nu poate fi decât binevenită, ori de unde ar veni.

3. — Universitatea reprezintă, în generalitatea ei, idealul științific și cultural al unui popor; ea încheie comoara de gânduri și simțăminte a unui neam; ea este laboratorul în care se făurește contribuția fiecărui popor pentru știință; este stânca de granit, de care se izbesc toate valurile furtunoase ale curentelor sociale; din lupta perpetuă a acestora, ea ridică la suprafață pe acele care corespund unui ideal general superior de viață, asemenea cum în nemărginita luptă a valurilor mării, stânca de granit vede grupându-se în jurul ei minunatele boabe de smarald; ea contribuie, în limitele geniului național al fiecărui popor, la progresul științific al omenirii; ea durează, cu ajutorul culturii, elitele sociale, îndrumătoarele și conducătoarele popoarelor; ea se înalță, în mândra ei majestate, ca far de îndrumare a culturii urui neam.

Diferitele scopuri ale universității pot fi astfel formulate:

- a) pregătirea științifică în vederea diferitelor profesii;
- b) progresul științific;
- c) îndrumarea culturii și formarea elitelor;
- d) educația națională.

4. — Pregătirea științifică a acelor cari se dedică diferitelor profesii constituie unul din scopurile principale ale universității: ea trebuie să le formeze spiritul și să le însuflească cunoștințele necesare. Această pregătire trebuie să fie în armonie cu toate ramurile de cunoștințe, de așa fel ca specializarea, care, în principiu este foarte bună, să nu rupă legătura cu celelalte elemente ale științei. Cuvântul lui *Faust* trebuie înscris pe frontispiciul universității noastre: „Dann hat er die Theile in seiner Hand, fehlt leider! nur das geistige Band” (el are în mână elementele, îi lipsește numai, vai! legătura spirituală).

Tendența generală este ca universitatea să nu se închisete într-o specializare dusă la extrem, în detrimentul celorlalte ramuri de cultură și cunoștințe omenești. Pregătirea profesională va trebui făcută, incontestabil, în vederea specializării, pe bază însă de cultură generală cât mai profundă, căci specializarea singură, fără această bază, ajunge să deformeze sufletul și judecata, să facă pe oameni să vadă numai într-o direcție, să se ocupe de lucruri de minimă importanță, scăpând din vedere înfățișările de total.

5. — Dar universitatea trebuie să stea în fruntea mișcării care asigură și contribuie la progresul științific. Universitatea ca și știința este una și aceeași. Ea poate diferi ca formă, după structura sufletească a fiecărui popor; fondul ei este mereu același, în umanitate existând o singură universitate, după cum există o singură știință. Dar această știință este în continuă evoluție. Sarcina de căpetenie a universității este să contribuie la această evoluție. Fiecare membru al universității este un colaborator la marea operă comună; care face apanagiul umanității desăvârșirea științei. Fiecare cabinet de lucru este laboratorul unde se durează elementele marilor deveniri de mâine, noile cuceriri ale gândului. Toți membrii marelui clan al științei trebuie să se afle între dânsii într-o strânsă comunitate sufletească. Universitatea — Alma mater — trebuie să-i protegiască pe toți, să-i încurajeze în silințele lor, să-i îndemne în realizarea gândurilor, să-i silească să contribuie și dânsii, cu oricât de puțin la opera comună a umanității. Universitatea n'are rațiunea de a fi dacă nu știe să se integreze în această mare operă pe care generații după generații o trec din mână în mână generațiilor viitoare, spre a o duce mai departe, spre nesfârșit. Pentru ca universitatea, să-și poată ajunge acest țel, membrii ei trebuie să știe că: „Le travail scientifique calme et serein est bien souvent un repos pour l'esprit. Le plaisir des résultats nouveaux qu'on découvre tout à coup comme un beau paysage au tournant d'une route de montagne, repose de la fatigue de la recherche. La difficulté d'approfondir une question

est bien souvent largement compensée par des solutions qui jaillissent au moment même où l'on y pense le moins" (1).

6. — Dar universitatea, templu consacrat științei, are menirea să stea ca îndrumătoare a culturii și să desprindă din mediul de viață umană elementele de distincție, din care formează elitele sociale. Dacă aceste stabilimente vor să atingă scopul lor superior, trebuie să se silească să rămână în contact cu viața actuală a națiunii. Patria are dreptul să pretindă serviciile cinstite și credincioase ale oricărui cetățean, dar mai ales a acelor cari au o înaltă educație morală și intelectuală; patria suferă în măsura în care o clasă de oameni cinstiți dezertează dela datorie față de dânsa; paguba care se cauzează clasei însăși nu se poate măsura (2).

Îndrumătoare a culturii și creatoare a elitelor sociale, conducătoarele statelor, universitatea trebuie să pună întreaga ei silință în slujba acestui scop.

7. — Pentru țara noastră în special, ca și pentru toate celelalte țări, universitatea trebuie să ia o parte activă și să aibă un rol determinant în educația națională. Aici, pe băncile universității, studentul, în cea mai potrivită vârstă pentru a primi înclinațiunea într-o direcție anumită, își va forma sufletul și modul de a gândi și acționa. Tinerimea într'un stat este elementul cel mai important: este generațiunea de mâine pe umerii căreia va trece răspunderea conducerii statului; este însuși viitorul statului. Această tinerime trebuie îndrumată în vederea marelui meniri. Viața de mâine a patriei nu trebuie să depindă de o încercare de reformă; ea trebuie să fie expresiunea cugetată a sufletelor celor mai nobile și mai bune, formate în marele laboratoriu al Universității.

Universitatea trebuie să ia o parte determinantă în formarea educației naționale: ea trebuie să se intereseze deaproape de viața națiunii, să se integreze într'însa, să-i călăuzească pașii și să-i făurească idealurile. Universitatea trebuie să dureze în fiecare credincios ce se apropie de altarul ei, o voință curată, o credință înălțată, un suflet întreg și acel spirit de jertfă, care dă totul cu bucurie, până și viața. Universitatea trebuie să le spună acestora că după cum copacul își împănă rădăcina în pământ, așa trebuie și omul să se sprijine pe pământul natal. Dacă nu găsește acolo hrană pentru activitatea lui, el rămâne sterp și osândit în faptele ca și în vorbele lui.

Tinerii cari-și îndreaptă pașii și nădejdiile lor spre Universitate trebuie să devină forțe vii ale patriei, energii de care să se izbească și prefacă în fâdări toate valurile nestăpânite ale vieții, ei trebuie să-și amintească în orice clipă cuvintele scrise cu litere de foc de o mână vecinică: „Fii tare până la capăt, nu se precupește coroana vieții. Spre a te purifica nu ajung sudorile spaimei, mai trebuie focul martirului; dacă nu poți vei fi desigur ertat; dar dacă nu vei nu-i chip de ertare. Un om e osândit în opera sa dacă face lucrurile pe jumătate și nu se gândește decât la aparențe“.

Universitatea trebuie să formeze caractere, pe care să le integreze în viața patriei. Este cea mai gravă problemă și cea mai importantă necesitate în statul nostru. Sarcina universității este enorm de grea; dar universitatea nu trebuie să uite că nu există culme, oricât de aspră, care să nu poată fi urcată atunci când există bună voință și încredere.

A te înalță în vârful celei mai înalte creste pentru a împănă acolo un îndreptar de viață care să lumineze până în peșterile cele mai întunecoase și să călăuzească pașii tuturor spre aceleași înălțimi, iată marea menire a Universității.

8. — Pentru realizarea acestor scopuri, universitatea are nevoie de următoarele mijloace:

- a) Autonomie;
- b) Unitate în organizare;
- c) Serioasă selecționare a corpului profesoral;
- d) Studenții;
- e) Institute anexe.

9. — Autonomia înseamnă libertatea științei, puțința pentru profesor de a-și înalță gândurile și a cerceta împreună cu studenții cele mai înalte idealuri și cele mai îndepărtate perspective pentru aflarea adevărului. În acest domeniu nici o îngrădire nu este cu puțință.

Această autonomie trebuie să fie pe deplin asigurată. În ea se impune să fie cuprinse toate drepturile ce-i sunt inerente. O înșirare limitativă a atributelor sale nu e nici necesară nici practică. Ea poate fi prea succintă și se pot exclude atribute normale necesare bunei sale funcționări.

Autonomia nu trebuie să fie recunoscută numai în principiu printr'un articol al legii, așa cum procedează anteproiectul pentru ca apoi prin celelalte dispozițiuni ale sale să fie țărmită sau quasi anihilată. Ea urmează să rezulte, fără nici o restricție din toate prerogativele juridice, financiare sau administrative acordate universităților sau facultăților.

De aceea rău s'a prevăzută prin art.... că ministerul va delega pe unul din profesorii universității pentru a controla activitatea interioară a facultăților, cum în mod greșit s'au transformat organele universitare, rectorul și senatul universitar, în instituții tutelare ale lor. Prin aceste dispoziții se calcă principiul autonomiei.

Controlul ministerului nu se poate amesteca în desfășurarea vieții interne universitare.

Între universitate și facultăți trebuie să existe numai colaborare pentru buna funcționare a instituției. Prima nu poate exercita nici un control sau drept de autoritate asupra celei din urmă.

În cadrul acestei concepțiuni, a autonomiei și idei de unitate a învățământului universitar, intră numai crearea noului organ adoptat de anteproiect, acela al consiliului superior universitar.

Era necesar ca un organ superior să vegheze la coordonarea activității universităților, fie prin aprobarea regulamentelor, fie prin colaborarea la recrutarea profesorilor universitari, fie în altfel.

Fără îndoială că ideea de autonomie implică existența unui fond propriu al fiecărei universități și facultăți, pentru susținerea cheltuelilor necesare existenței și funcționării lor.

Fondul ar trebui alimentat din veniturile bunurilor lor, din donațiuni sau legate oferite de particulari și din subvenții dela Stat.

El ar implica alcătuirea bugetelor de către aceste instituții, fără amestecul Statului.

Așa este situația unora din universitățile din Statele-Unite. Universități principale, printre care figurează cele de la Haward, Princeton, Yale, Columbia, se întrețin din veniturile lor proprii.

În anul 1920 universitatea din Haward posedă 86.540.356 dolari. Cheltuelile sale se ridicau la 8 milioane dolari și este interesant de notat că din această cifră numai salariile profesorilor dela College și Grădute Schoole, ce corespund facultăților noastre de litere și științe, reprezintă impresionabila sumă de 1.146.627 dolari.

Această situație din America se explică numai prin donațiunile și legatele fabuloase făcute de particulari.

Pentru a ne da seama de importanța lor e suficient a reaminti gestul făcut de bancherul George T. Baker din New-York în anul 1926. Acesta fiind solicitat a contribui

1) Vito Volterra — Henri Poincaré — Librairie Felix Alcan, 1014, p. 8—9

2) Th. Roosevelt — L'Idéal américain, 1919, p. 49.

cu suma de 500.000 dolari pentru construirea unor anexe la universitatea din Haward (Business School, Muzeul Fogg și un laborator de chimie) a refuzat, răspunzând că nu are această sumă de dat, dar că e dispus a donă 5.000.000 dolari, dacă i se primește darul.

Atari gesturi nu sunt rare, excepționale în America (Charles Diehl, Université et musées d'Amérique).

La noi ele sunt aproape inexistente și când au loc, sumele sunt de minimă importanță.

De aceea soluția adoptată prin proiect a universităților și facultăților cu venituri proprii și cu bugete alcătuite numai de ele, nu e realizabilă. Ea nu poate constitui decât un simplu deziderat îndepărtat, un început numai.

Universitățile și facultățile trebuiesc să rămână tot în sarcina Statului. Cheltuielile necesare întreținerii și funcționării lor trebuie să greveze bugetul său.

Acesta nu se poate mărgini în a acordă o simplă subvenție. Subvențiile pot fi insuficiente, se pot retrage ori când sau variă în quantum dela un an la altul. Ministrul poate favoriza o universitate în dauna alteia, acordând uinea o subvenție mai mare decât celorlalte.

Fiecare universitate și facultate trebuie să aibă bugetul său separat și să fie votat în acelaș mod ca bugetul general al Statului. În el se vor trece anual toate sumele necesare îndeplinirii misiunii lor actuale și evoluției lor normale.

Pe lângă acest buget universitățile și fiecare facultate în parte pot avea un al doilea, alimentat din veniturile proprii, donațiunile sau legatele făcute lor alcătuit de ele, fără amestecul Statului, în cadrul nevoilor lor și a scopurilor impuse prin actele de dănie.

Între aceste venituri nu se vor trece acele rezultate din taxele universitare cvenite profesorilor, taxe ce pot variă dela un an la altul și le aparțin numai lor. Ele se vor percepe de fiecare facultate conform legii și vor fi împărțite între ei prin decanat, conform hotărârii consiliului fiecărei facultăți.

Bugetele fiecărei universități și facultăți se vor executa de rectori și decani, în mod independent, fără nici un amestec sau control din partea celor dintâi asupra celor din urmă sau din partea Statului. Veniturile fiecărei facultăți îi aparțin și aceasta dispune de ele conform dispozițiilor bugetare.

Controlul se va face numai din punct de vedere pur contabil, conform art. 72 și de organele prevăzute prin el.

Răspunderea gestiunii banilor nu o pot avea nici rectorii, nici decanii, ci personalul însărcinat cu mănuierea lor, personal format din funcționari ai Statului.

10. — Universitățile trebuiesc organizate pe bază de egalitate. Între ele nu se pot stabili diferență de tratament.

Este o concepție greșită aceea de a se crede că universitățile de periferie au un rol secundar. Acesta este identic cu acel al tuturor celorlalte și chiar superior dacă se are în vedere și misiunea lor de unificare națională.

De aceea se impune ca toate să poseadă acelaș număr de facultăți, iar la facultățile de acelaș fel să existe un număr egal de catedre și conferințe.

Organizarea internă a lor, din punct de vedere al materiilor de predat sau a programelor, nu poate fi efectuată prin lege.

E mai logic și mai normal să fie lăsată în seama regulamentelor fiecărei facultăți.

Știința e în continuă evoluție. Universitatea ea însăși este un factor al științei și o urmează pas cu pas. Ea ține seama de toate progresele, se adaptează tuturor noilor necesități.

Legea ar întocmi un cadru prea rigid din acest punct de vedere. O lege se modifică cu oarecare dificultate. Regu-

lamentul se schimbă mai cu ușurință și el este reflexul universității, care singură cunoaște nevoile sale. Grație acestor împrejurări se vor introduce fără încetare toate inovațiile sau perfecționările voite.

O deosebire între diversele materii predate la facultăți, divizându-le în fundamentale și speciale, nu e fundată și nu prezintă nici o utilitate practică. Toate sunt de o egală valoare, întrucât contribuie fără deosebire la cunoașterea și progresul științei.

Numărul de ore necesar pentru predarea lor nu trebuie să fie stabilit avându-se în vedere această diviziune a lor. Mai mult, o atare dispoziție nu are ce căută în lege. Locul său e în regulament. Acesta va preciza orele, ținând seama de de numărul materiilor, de acel al studenților, de timpul ce trebuie consacrat seminariilor, lucrărilor de laborator, de cantitatea și calitatea personalului ajutător și de sălile disponibile pentru ținerea cursurilor.

Nu se poate face însă abstracție din punct de vedere pedagogic nici de puterea de rezistență a atențiunii studentului și de timpul disponibil ce urmează să i se lase pentru cercetările sale personale, frământarea materialului predat *ex cathedra*, clasarea ideilor, redactarea cursurilor.

Supraîncărcarea programelor care se adresează prea mult memoriei, nu au dat și nu dau rezultate bune. Profesorii noștri fac mereu această constatare.

Facultățile vor decerne aceleași titluri ca și până în prezent, *de licențiat* și *de doctor*, cu excepția acelora de medicină.

Acel de licențiat se va conferi după trei sau patru ani de studii comune, după felul facultății, iar acel de doctor după doi ani de studii de specializare.

Specializarea nu trebuie să înceapă dela licență.

E cert că specializarea e utilă și chiar impusă de înmulțirea disciplinelor intelectuale.

Au dispărut de mult timpurile în care se supunea clasa superioară a unei națiuni aceleași educații, fie fiindcă era posibil a se asimila de aceiași persoană toată știința din acea epocă, fie din cauză că individul ce avea o educație generală putea să dobândească, fără multă greutate, în funcțiunile diferite la care era întrebuințat competența necesară.

Științele s'au dezvoltat în așa fel încât nu a mai fost posibil a se forma o elită omogenă, aptă a satisface nevoile unei societăți. Au început să se formeze elite speciale, să se dea fiecăruia o educație deosebită.

Înțelegem deci diviziunile azi existente în învățământul universitar și în sânul facultăților.

Să nu se împingă însă prea departe această diviziune. În toate ramurile științei, pentru a se prepara buni specialiști, trebuie să li se dea cunoștințele generale, de bază ale lor.

„Il est évident que pour former de telles individualités on ne peut pas se borner à quelques théories particulières, à des recettes spéciales, mais qu'il faut imbiber, les esprits de connaissance générales“. (Leon, Guillet, l'Ecole Centrale).

Specializarea făcută dela început fără a socoti restricțiunile pe cari le aduce în întinderea cunoștințelor, impune spiritului tendința de a se cantona în un anumit compartiment fără a avea în vederile legăturile dintre el și cele vecine și de a atribui detaliilor o importanță exagerată, în detrimentul ideilor generale.

Plecând de la această concepție marele matematician și filozof *H. Poincaré* a stabilit rolul universităților precizând că: „facultățile în primul rând trebuie să dea studentului o viziune a științei integrale, în ramura căreia el se consacră. Specialitatea nu poate fi realizată decât după parcurgerea acestei etape“.

Această concepție se aplică și mai mult facultăților de drept. Nu se poate specializa cineva într'o ramură a dreptului, dacă nu posedă cunoștințele generale de drept. Di-

versele ramuri sunt în strânsă legătură. Ele nu se pot separa.

Însăși evoluția parcursă de organizarea facultăților de drept pentru a ajunge la stadiul actual, ne denotă acest lucru. La început disciplinele juridice predate în acestea erau reduse. Ele nu erau suficiente pentru a asigura o reală și efectivă cultură juridică. De aceea a trebuit să se introducă noi materii, pentru a se da licențiatului o cunoaștere de ansamblu a științelor politice, economice și sociale.

A introduce o specializare dela licență, prin împărțirea studiilor în secții cu discipline deosebite, înseamnă a face un pas îndărăt.

11. — Piatra unghiulară a organizării universitare e corpul didactic universitar.

Legiutorul are datoria să asigure o bună și serioasă recrutare a lui.

Toate celelalte dispozițiuni legale și măsuri luate pentru o rodnică funcționare a universităților, devin fără importanță, rămân literă moartă dacă elementul ce le dă viață e mai prejos de menirea lui.

Dispozițiunile actualei legi a învățământului superior s'au dovedit ineficace a garanta o selecționare a profesorilor universitari.

Dreptul ministrului de a numi pe oricine îndeplinește condițiunile legale în baza art. 84 și recomandarea în baza lucrărilor de mare valoare și a activității științifice (art. 81), au dat naștere la comiterea multor abuzuri. Criticele acerbe și reiterate îndreptate contra lor, pe care nu le mai repetăm, ne învederează aceasta.

Anteproiectul în loc de a rupe cu trecutul și a înlătura inconvenientele prezentate de vechiul sistem, prin pretensele sale inovațiuni le agravează, deschizând poarta largă a arbitrarului.

Sistemul chemării nu e decât reeditarea sub altă formă și cu mai puține garanții, a aceluia consacrat prin art. 81 din legea învățământului superior.

Consiliul profesoral al unei facultăți, prin comisiunea redusă de trei, poate chema pe oricine pentru ocuparea unei catedre vacante.

Deci arbitrarul poate funcționa în plină libertate, căci nici o condițiune nu e impusă.

Comisiunea va chema pe cine va voi și dacă va voi. Ea va avea în vedere valoarea științifică a candidaților, ci legăturile lor politice, familiale, recomandațiunile, intervențiunile puse în joc.

Cei interesați vor trebui să desfășoare o întreagă activitate pentru a captiva bunăvoința comisiei și a consiliului facultății. Ei își vor neglija lucrările pentru a-și prepara terenul. Se va da o luptă ca și cu ocazia alegerilor electorale, în care vor reuși abili, iar nu cei mai capabili fiindcă aceștia sunt cei mai onești și deci și cei mai puțin abili.

Sistemul chemării a funcționat și funcționează în alte state. În general el a dat rezultate rele. Se poate ca în statele Anglo-Saxone să se fi realizat, grație lui, recrutarea unui bun corp profesoral. Să nu pierdem însă din vedere că fenomenul a avut loc în aceste state și nu în țările latine și că el nu se va înfăptui niciodată la noi, dacă se ține seama de mediu, concepțiuni, tradițiuni și apucături.

Cele arătate nu sunt de domeniul fanteziei. Ele sunt precizate de personalitățile proeminente din învățământul universitar. Atari constatări au fost făcute în special în Italia de Profesorul Piero Calamandrei:

„În acest mod, atunci când o facultate e chemată pentru a se pronunța relativ la ocuparea unei catedre vacante, toți participanții au în gând pe preferatul lor pentru motive dese ori străine de meritele științifice și didactice ale candidaților.

„Sub seuză comodă a lui „Charakterprüfung“ se ascund

motive de amicie, de legături pentru cel preferat sau de invidie, gelozie contra celorlați competitori. Unul va prefera pe un vechi coleg de școală, care, deși nu e vultur, e un băia bun. Un altul va sprijini pe un contemporanul său, care, deși nu mai scrie de zece ani un rând și face lecțiuni citând notele adunate la începutul carierei sale, are interese comune cu el. Un terțiu se va opune la chemarea unui om de valoare pentru că are idei politice contrarii. Iar un aspirant la decanat sau rectorat va prefera un coleg șters pentru a micșora numărul concurenților la această demnitate“ (La nomina dei Professori: concorso o chiamata?).

În Germania unde de asemenea se practică sistemul chemării, a început o reacțiune în contra sa încă din anul 1911. Astfel cunoscutul comercialist Cosack, în lucrarea-i mult apreciată, publicată în acel an la Jena sub titlu de „*Universitätsreform*“, a cerut introducerea de drastice măsuri pentru temperarea omnipotenței facultăților și a bunului plac introdus de acestea în recrutarea profesorilor universitari.

Sistemul cel mai simplu și cel mai onest pentru selecționarea lor e acela al concursului, nu însă al concursului așa cum este organizat prin art. 85 din legea învățământului superior și prin anteproect, ci în fața unei comisii formate de membri desemnați în mod egal dela toate facultățile de acelaș fel.

În sistemul concursului membrii comisiei vor trebui să țină seama numai de meritele științifice și didactice ale candidaților.

Acel ce ar fi călăuzit de un alt criteriu, ar comite un act imoral și ilegal în acelaș timp. Aranjamente nu s'ar putea face, căci ar fi greu de pus la cale, dat fiind compoziția comisiei. Ar fi dificil, de realizat în ea majoritatea necesară recomandării pe alte considerațiuni decât aceea a capacității.

Candidații studioși, având siguranța reușitei numai pe baza meritului, vor consacra activitatea lor studiului activ și intens în biblioteci și laboratorii. Nivelul științific al lor va fi din ce în ce mai ridicat. Ei vor constitui astfel o bogată și bine pregătită pepinieră pentru selecționarea profesorilor universitari.

Un sistem similar este uzitat în Franța pentru recrutarea agregărilor necesari facultăților de drept.

El a dat cele mai frumoase rezultate. Chiar străinii le pot verifica, constatând prodigioasa activitate desfășurată de profesorii juriști în toate direcțiunile prin cursuri, note de jurisprudență, monografii, tratate elementare sau dezvoltate, propagandă juridică în alte state.

Francezii sunt încântați de roadele lui.

Profesorul H. Berthelemy face următoarele aprecieri asupra lui în articolul său „*L'Ecole du droit*“:

„Meritul singur asigură succesul. Nici o influență de ordin politic sau sentimental, familial, doctrinar, nici un nepotism, nici o recomandare nu-i viciază rezultatele. Cea mai mare parte din acei ce s'au supus lui sunt de acord. Unanimitatea celor ce l-au judecat au această părere. Aceasta e datorată atențiunii cu care lucrările sunt citite și lecțiile studiate, conștiinței scrupuloase cu care aprecierile sunt formulate. Imparțialitatea concursurilor nu a fost pusă nici odată de nimeni la îndoială“.

Aceleași constatări le formulează și profesorul Achille Mestre în cronicile publicate în ziarul „*Le Figaro*“ și mai ales în aceea intitulată, „*L'Agrégation du droit*“:

„Les concours d'agrégation de droit sont peut être de tous les concours ouvrant aux fonctions publiques ceux qui assurent aux justitiables et par la-même à l'intérêt général le maximum de garanties. Les jurys n'ont évidemment aucune infaillibilité, mais il sont une prétention très justifiée à l'impartialité. Leur prestige est tel que les désignations sont toujours acceptées sans récriminations. Ni la politique, ni l'intrigue n'y ont jusqu'à présent nullement pénétré“.

12. — Admisă colaborarea tuturor universităților la care recrutarea profesorilor agregați, transferarea obligatorie se impune ca o consecință normală a sa. Aceasta nu calcă principiul autonomiei universităților și facultăților, căci prin colaborarea lor și-au dat implicit asentimentul prealabil agreării celui ce ar solicita transferarea.

În Franța, deși universitățile și facultățile se bucură de autonomie, profesorii agregați ai facultății de drept din Paris nu se recrutează decât prin transferare dintre titularii catedrelor din provincie.

Alături de acest examen cu caracter general trebuie menținut și acel de docență din actuala lege a învățământului superior, cu o singură deosebire: comisiunea de examen să fie formată numai din profesorii facultății la care se ține examenul pentru abilitare ca docent.

Instituția docenței nu a fost experimentată îndeajuns până în prezent la toate universitățile, așa că nu se pot articula contra sa critici fondate. Numai în ultimele decenii ea a început a funcționa realmente. E necesar deci să mai treacă timp pentru a-i aprecia roadele și a-i judeca rezultatele.

Pentru a-i da posibilitatea de a funcționa în plin trebuie să-i favorizăm dezvoltarea. Ea nu poate fi asigurată decât prin obligația impusă prin lege ca personalul ajutat al corpului didactic să fie recrutat dintre docenți. Aceștia funcționând pe lângă titularii catedrelor, seminarelor, laboratoarelor, institutelor, clinicilor, au ocazia a se forma sub tutela și controlul direct al lor.

În acest mod se vor forma elemente apte, dintre care se vor selecționa, prin concurs, viitorii profesori universitari.

13. — Corpul didactic universitar pentru a-și îndeplini menirea are nevoie de concursul a două elemente esențiale: colaborarea studenților și funcționarea, în bune condiții de instalare și înzestrare, a seminarelor, laboratoarelor, clinicelor, institutelor, etc.

Concursul cel mai indispensabil ce poate să asigure reușita operei profesorilor universitari rezidă în cooperarea intelectuală și morală a tinerimei universitare, a căreia formare constituie cea mai importantă parte din misiunea lor.

În această colaborare se cere un singur aport studentului: *munca*.

El trebuie să urmeze din acest punct de vedere sfatul dat odinioară de *Baudelaire*:

„Sunt două lucruri interesante în viață: *munca și voluptatea*. Ele par deopotrivă de atrăgătoare.

„Voluptatea îl micșorează pe om, îl degradează — *munca îl ridică, îl înobilează*.

„*Să alegem munca*”.

Colaborarea impune existența a unui număr nu prea mare de studenți.

Articolul din anteproiect, devenit art. 56 în proiectul nostru, consacră acest postulat.

Numai astfel se pot stabili legături directe între studenți și profesori și se pot înlătura nevalorile.

Dealtminteți chiar mărirea actuală a sălilor de cursuri nu e susceptibilă a cuprinde un număr prea mare de auditori: cu atât mai puțin sălile destinate seminariilor, laboratoarelor, clinicelor.

Măsuri pentru restrângerea numărului studenților s'au luat și în alte state.

În America la Universitatea Princeton nu se primesc mai mult de 2000 studenți anual, iar la Haward nu se admit ca noi înscriși decât 1000 anual.

Pentru ca să se asigure colaborarea dintre corpul didactic universitar și studenți, este imperios cerut ca aceștia să aibă asigurată situația materială, pentru a nu duce grija zilei de mâine.

Studiile universitare nu trebuie să constituie un privilegiu pentru cei avuți, un apanagiu al lor, ci să formeze un drept

pentru toți cei ce au aptitudinile necesare pentru a le urma și a-și desăvârși cultura.

De aceea e necesar să se pună în măsura posibilului, la dispoziția acestora din urmă mijloacele materiale suficiente pentru urmarea lor.

În ajutorul lor se poate veni în diferite feluri — burse, împrumuturi pe onoare, organizarea de căminuri studențești.

Marele număr de studenți ar impune acordarea de prea multe burse și deci de cheltuieli prea mari.

Bursierul nu este sub controlul direct al celui ce i-a acordat ajutorul. El trăește unde voește și cum voește. Activitatea sa nu e verificată de nimeni, până la trecerea examenelor sale. Pierderea bursei în caz de netrecere a lor e o sancțiune cam tardivă. Până atunci bursierul consemnă fondurile fără nici un folos.

Împrumutul pe onoare, practicat aiurea, nu e de recomandat.

După cum foarte just remarcă Profesorul H. Berthélemy, în articolul citat, onoarea este un bun prea prețios. Nu trebuie să se dea ocazie tinerimei de a o pune în gaj la o vârstă prea fragedă. Nu se glumește cu onoarea.

Preferăm căminurile, nu însă forma lor actuală de organizare și control. Ele trebuiesc reorganizate pe alte baze.

Întreținerea lor costă mai puțin. Controlul se poate exercita cu eficacitate. Rezultatele funcționării lor sunt mai rodnice.

Studenții dela toate facultățile vin în contact timp de 5—4 ani. Viața în comun face să se producă un schimb de idei între acei ce fac parte din ele.

Juriști, literați, filologi, filozofi, istorici, geografi, matematicieni, își comunică opiniile, cercetările, rezultatele la care au ajuns.

Discuțiile la care iau parte le deschid orizonturi asupra altor domenii decât acela al specialității lor. Ele îi fac să vadă legăturile ce sunt între cunoștințele cele mai îndepărtate. Astfel se practică între ei un învățământ mutual, profitabil formării generale spiritului lor.

Grație acestei împrejurări și dezvoltării spiritului de camaraderie, se formează o atmosferă prielnică activității muncii, emulației.

Numai așa se explică de ce în alte state au luat un mare avânt cetățile universitare.

14. — Multă vreme învățământul a consistat în cursuri și conferințe, cu excepțiunea facultăților la care materiile principale erau experimentale.

Acest sistem nu era prea prielnic formării judecării și oferea prea puțină posibilitate cercetării personale a studentului.

A ascultă o lecțiune înseamnă a aservi propria sa gândire raționamentului altuia, a înăbuși obiecțiunile și îndoelele ce aceasta le-ar putea sugera.

De aceea studentul își mărginează efortul său la a înregistra și repeta în mod mecanic ceea ce i se predă.

Puterea sa de reflecțiune în formare era astfel sugrumată, în loc de a i se asigura dezvoltarea normală.

Astăzi mode noi s'au întronat, în toate domeniile nu numai în cel al științelor experimentale.

Lucrările practice, activitatea în seminarii, institute, laboratorii, clinice, constituie o parte importantă a studiilor.

Studentul devine un cercetător alături de profesor.

Studenții trebuie să desfășure activitatea lor alături și paralel cu a noastră. Ei trebuie să asculte rezultatele cercetărilor noastre intelectuale, iar noi trebuie să favorizăm și să asigurăm dezvoltarea activității lor intelectuale. Această comunitate trebuie să constituie justificarea existenței învățământului superior. (Vittorio Scialoja, *Bulletino del circolo giuridico di Roma*, 1914, p. 7).

Grație acestei activități, raționamentul i se formează, spiritul de cercetare îi este stimulat, personalitatea i se dezvoltă.

Forțat a comunica rezultatul cercetărilor sale, studentul dobândește darul expunerii — atât de necesar în orice direcțiune.

El se obișnuștează a analiza o chestiune cu claritate, exactitate, ordine și precizie, a arăta ideile generale fără a pierde contactul cu viața și deci cu concretul.

În concluziunile sale el poate să ajungă la rezultate contrarii acelor formulare de profesorii săi. El poate discuta contradictoriu cu ei.

Aceasta constituie un program important, căci, după cum just constată în Franța Georges Perrot:

„Admettre et même inviter les élèves à discuter avec les professeurs c'est reconnaître que dans l'ordre de la pensée il n'y a point d'autorité, fût-ce celle du maître le plus savant et le plus respecté, qui ne soit tenue de donner ses raisons et de fournir ses preuves“.

Anteproiectul ține seamă, în principiu, de această evoluție consacrand un întreg titlu organizării amănunțite a anexelor universităților.

Nu e însă suficient.

Anexele se găsesc îngrămădite în săli incomode și insuficiente. Ele nu sunt înzestrate cu materialele necesare realizării scopului ce urmăresc.

Se impune procurarea fondurilor necesare, fără preocupări, pentru susținerea, buna funcționare și dezvoltarea lor.

Legiuitorul să fie darnic, cât mai darnic în această direcțiune.

15. — Proiectul prevede menținerea Academiei de drept din Oradea ca Școală specială de pregătire profesională a funcționarilor, ea neavând nici un rost de a fi înglobată în universitate. Cu tot numărul mare de studenți la unele facultăți de drept, nu se simte însă nevoia creerii unei noi facultăți de drept; o școală superioară pentru pregătirea funcționarilor publici este absolut necesară.

Deasemeni, am cerut să se înființeze la Cernăuți o Academie de înalte studii comerciale și industriale, de oarece aici este un important centru economic, care dobândește o dezvoltare din ce în ce mai mare.

* * *

Iată principalele modificări pe care am crezut necesar să le introducem în proiectul prezentat de Minister și justificarea lor.

Dacă contribuția noastră va putea să aducă un cât de mic aport la viitoarea organizare a învățământului, rostul acestor pagini va fi cu prisosință împlinit.

O POLEMICĂ ÎNTRE D-I AVOCAT EMANDI ȘI PROF. FLORIN SION

Domnule Director,

În numărul 8 din 1930 al Curierului Judiciar, d-l F. Sion comentând o sentință a Trib. R. Sărat, afirmă că același Tribunal ar fi dat o altă sentință prin care — în materie posesorie — ar fi dispus să se stabilească cu martori proprietatea.

Pentru că cele afirmate de d-l Sion nu corespund adevărului, vă rog să publicați în cel dintâi număr al Curierului Judiciar alăturata rectificare.

Alături și Jurnalul Tribunalului din 22 August 1929, afacere în care d-l Sion figurează ca reclamant, și din care se vede că Tribunalul a admis o expertiză pentru dovedirea

unei chestiuni de fapt, și anume din ce parte a unei păduri a fost făcută o tăere.

Primiți vă rog domnule Director, împreună cu mulțumiri, asigurarea considerației mele.

10 Martie, 1930.

(ss) I. Emandi, Avocat R.-Sărat

* * *

Dosar Nr. 6115/928.

PROCES-VERBAL

No. 8169

1929, August 22

Astăzi fiind fixată pronunțarea în acest proces, după cererea părților, și la apelul nominal făcut au lipsit apelanții reclamantii Margareta Florin Sion și Florin Sion, acesta și ea soț pentru autorizație, precum și apelantul pârât Sôlo Heitner.

Tribunalul

În mod preparator și fără a prejudeca fondul, găsește necesar subsidiarul cerut de apelantul pârât de a se face o expertiză de către un inginer silvic care: să traseze pe teren linia despărțitoare între lotul Nr. 4 și 5 luând de bază hotărârea de partej spre a se vedea dacă tăerea s'a făcut pe lotul Nr. 4 sau 5.

În vedere că azi părțile lipsese și nu se poate desemna persoana expertului ce urmează a efectua această operație.

Dispune :

Amână procesul pentru un alt termen ce se va fixa la stăruința părții interesate.

(ss) C. A. Degan, D. N. Miloiu,

Grefier, (ss) A. D. Nicolescu

RECTIFICARE

În numărul 8 din 1930 al Curierului Judiciar d-l F. Sion comentând o sentință a Trib. R.-Sărat, afirmă că același Tribunal printr'o altă sentință, dată într'o acțiune de turburare de posesie, ar fi admis o expertiză pentru a se dovedi „Dacă locul în litigiu aparține uneia sau alteia din părțile în „litigiu“

Întrebându-se :

„De când oare în posesoriu se stabilește cu expertiză proprietatea? „Nu cumva Tribunalul a confundat natura juridică a acțiunii petitorii cu aceea a acțiunii posesorie“.

Afirmațiunile ce d-l Sion face, nu corespund adevărului pentru că :

1) Tribunalul R.-Sărat nu a dat, în afacerea la care d-sa face aluzie, o sentință, ci numai un jurnal preparator la 22 August 1929 (d-l Sion cunoaște faptul, fiind parte în proces);

2) Prin acel jurnal Nr. 8169 din 1929 Tribunalul a admis o expertiză spre a se vedea :

„Dacă tăerea s'a făcut pe lotul Nr. 4 sau 5“

Prin urmare nu proprietatea a voit Tribunalul să o stabilească cu expert, ci un fapt material și anume din ce lot al unei păduri s'a făcut pretinsa tăere, care ar constitui o turburare de posesie.

I. EMANDI
Avocat, R.-Sărat

NOTA. — Ne având alta ce obiecta, Domnul Emandi, avocatul pârâților din procesul judecat de Trib. R.-Sărat prin hotărârea publicată în No. 8 din anul curent al acestei prețioase reviste, sub forma pretențioasă și insolită a unei „rectificări“, D-sa pretinde de a i se publica rândurile de mai sus.

Mă așteptam la orice, dar la o asemenea „rectificare” nu, pentru diferite considerente, de valori diferite :

1. In prim loc, nu mă așteptam la acest „voltface”, și să văd acum, sub propria-i semnătură, că însăși d-sa nu ar fi cerut dovada proprietății în sine, când, spre marea mea mirare, la diferitele termene și în decursul celor trei procese consecutive care au purtat și poartă asupra aceluiași obiect — tulburare de posesie, — atât D-sa, cât și predecesorii D-sale în aceste procese au cerut neconținut, această probă — prin expertiză, ca să se stabilească cui aparține proprietatea fondului încălcat.

Credeam sincer, că numai pentru interesul cauzei d-l Emandi a susținut „ca printr'un număr de experți, ingineri, să se aplice pe teren planul de partaj al Ing. Purcherea din 1912” care este o granițuire în toată regula, și o dovadă de petitoriu... pe care Tribunalul prin sentința publicată în *Curierul Judiciar* vorbit mai sus; o respinge motivând: „Considerând că, dacă este în uzul instanțelor judecătorești și ale părților de a se servi de hărți și planuri întocmite de experți în anumite procese, aceasta nu se face decât pentru a se lămurii cuprinsul unor acte de proprietate... dar că examinarea unor asemenea planuri nu este admisibilă decât atunci când în litigiu examinarea unor titluri de proprietate este permisă, iar nu și atunci când, ca în speță, întrun proces posesoriu, fiind în litigiu simpla posesiune și deci chestiuni de fapt...”

„Că deci pentru aceste motive cererea făcută urmează a fi respinsă”...

Și mirarea mi-a fost și mai mare când am văzut că în fața noului proces de tulburare, tulburare reiterată în aceiași porțiune și în condiții de fapt absolut identice și de către aceeași persoană, — perseverând deci în încălcarea primitivă și nevoind a da supunere hotărârilor judecătorești, — d-l Emandi ridică, ținând seama probabil că se află și în fața unui alt complex al Tribunalului, absolut aceleași chestiuni pe care Tribunalul le rezolvise în hotărârea publicată.

— Am la îndemână copia legalizată a susținerilor d-sale din noul proces și al opunerilor ce am făcut, pentru a se constata autoritatea lucrului judecat și în orice caz inadmisibilitatea și neconcludența dovezilor cerute; dar nu este locul a fi publicat, fiind prea mare acest jurnal și ar exceda buna voință cu care se acordă ospitalitatea acestei polemici.

2. Tribunalul R. Sărat prin „Jurnalul” său din 22 August 1929 în disprețul celor hotărâte, cu autoritate de lucru judecat, prin hotărârea publicată „găsește necesar... să se traseze pe teren linia despărțitoare între lot 4 și 5 luând de bază hotărârea de partaj spre a se vedea dacă tăierea s'a făcut pe lotul 4 sau 5”, primind astfel concluziile integrale ale d-lui Emandi.

Apoi, Stimate domnule Emandi, aceasta eu o socotesc, cu umila mea părere că nu mai înseamnă o dovadă în posesoriu, adecuată constatării stricte a unei situațiuni de fapt, căci Tribunalul nu cere cum pretindeți Domnia Voastră în „rectificare”, scoțând numai un rânduleț din acel jurnal „dacă tăierea s'a făcut pe lotul No. 4 sau No. 5”; ci, jurnalul cere a se face trasarea liniei de despărțire care s'ar cuveni între aceste două loturi pe baza titlului de proprietate din 1912, și nu cere, cum spuneți, a se vedea dacă tăierea s'a făcut în un lot sau altul, ținând seama de hotarul actual și de fapt și determinat în fapt prin

semnele exterioare existente (1) Socot oșios ca să intru aci în dezvoltările factice ale procesului, dar ceia ce este mai interesant, este că însuși Tribunalul R.-Sărat, prin un jurnal ulterior, a găsit util ca să amendeze acest jurnal din 22 August 1929, prin acel din 9 Ianuarie 1930, zicând: „Asupra incidentului ridicat de apelantul Florin Sion...”

„Că deci fiind stabilit că în speță fiind vorba de revenirea la dispozițiunile luate printr'un jurnal preparator, ordonarea unei expertize, urmează a se examina în fapt dacă această revenire este utilă și concludentă.

„Considerând că în prim loc, luarea unor măsuri preparatorii nu pot leza drepturi care s'au fixat anterior în concordanță cu principiile de drept; în speță cum ar fi *uzucapiunea* din partea reclamanților și că aceste măsuri sunt simple mijloace prin care instanța de judecată poate, mai în cunoștință de cauză, să rezolve litigiul.

„Că dintr'o sumară examinare a dosarului de față, văzând că faptul material al tăerii unor arbori dintr'o pădure este necontestat de părât, care contestă numai faptul că acel teren ar fi fost posedat în acel timp de reclamanți, posesiune exercitată după dispozițiunile art. 31 leg. judec. de ocoale și principiile de drept.

„Că deci fiind în discuțiune numai faptul dacă terenul după care s'a făcut tăierea arborilor ar fi fost posedat de una, sau alta din părți, pentru precizarea acestui lucru, și numai ca o simplă măsură preparatorie, Tribunalul găsește necesară efectuarea unei descinderi la fața locului în complexul de astăzi, asistat de un expert care față de planurile, actele și starea de fapt a părților să fixeze acest punct pe...”

Iată deci laminată de data aceasta dovada expertizei cerută, prin laminarul dovezilor stricte de fapt și sub acest colorit, propozițiunea notei mele atacată de d-l Emandi, rămâne fără însemnătate. (De altfel observ că Tribunalul admisesese proba și fără a judeca fondul)..

Dar cu această ocazie țiiu să subliniez două fapte:

1. Calitățile deosebite ale d-lor magistrați ai Tri-

1) In fapt chestiunea stă astfel: Incă de pe la 1912 pe baza unui proces de împărțeață și facerea loturilor de expertul Giuvelea și cu alții stăpânim o porțiune certă și până în limite determinate pe teren prin diferite semne, detalii, denumiri, poeni, etc., plus o linie de hotar deschisă pe o lărgime de 10 metri. Pe la 1925 vecinul vinde d-lui Solo Heitner o câtime de 500 ha. din un perimetru de 750 ha.

Cumpărătorul intrând cu tăerea pădurei sale dincolo de linia de hotar al stăpânirii noastre de fapt, — bună sau rea, față de hotărârea noastră de partaj, — pretinde că hotarul nu este bine trasat și că are drept a trece dincolo de acest hotar până în o linie pe care a fixat-o prin amenajament un domn expert Păiș, și cere a dovedi că dreptul proprietarei care i-a vândut s'ar întinde dincolo de stăpânirea de fapt... Voind astfel ca pe calea unei acțiuni posesorii să revindică circa 80—100 ha. pădure, sau să granițuiască astfel, pe cale incidentală, proprietatea; să o facă aceasta precaristul; să exercite cumpărătorul acțiunile reale ale proprietarului, în loc să se ducă cu acțiune de daune în contra vânzătorului și cu ea, fie acțiunea de executare ori reziliare a contractului...!! — chestiuni pe care, de altfel, le rezolvă judicios, hotărârea publicată și semnată de d-l C. Zotta.

Dar și fără sens apare dovada cerută, când Heitner recunoaște că pentru poeni există lucru judecat, și când pentru pădurea dintre poeni nu mai știe de pică în un lot sau altul...!?

bunului R.-Sărat, în competența cărora eu am avut întotdeauna o reală încredere și o *manifestată admirațiune*, socotind acest Tribunal ca pe unul din cele mai de frunte foruri judiciare ale vechiului regat; considerații, pe care nu am înțeles și nici voi înțelege a le zdruncina atunci, când în lumina unei adnotațiuni, nu mă voi putea găsi la același meridian cu acei care au hotărât altfel, decât așa cum văd eu.

Țin să relievez încă și distinsa solitudine a d-lui magistrat de marcă, *D-l Degan*, care nu a ezitat un moment pentru a amenda propria sa hotărâre anterioară (Jurnalul pomenit mai sus) și a o aduce la conturarea și mai precisă a unui probator cât mai compatibil cu natura acțiunii posesorie.

2. Enervarea, fără sens, a d-lui Emami care, în loc să fi încercat ca să ridice, în felul acesta, sarcina oarecum morală a preparatorului cu pricina, pe care l'a propus, mai bine o lăasă fără „*rectificare*”.

Sau, dacă D-sa crede că preparatorul acesta, respins de hotărârea publicată, era juridic, să ne arate și nouă în coloanele unei gazete de drept, pentru ce? Și-i vom sta la dispoziție cu răspunsul, căci eu și pentru D-sa ca și pentru întreg Baroul R.-Sărat port simțiminte de înaltă admirație.

FLORIN SION

Profesor la Universitatea din Iași

INALTA CURTE DE CASAȚIE SECȚIUNEA I

Audiența dela 25 Ianuarie 1928

Președinția D-lui CONST. SĂRĂȚEANU, Consilier

Dumitrula Belluri cu Andrei Celenti

Decizia 153 bis

Acte dotale. Actul dotal întocmit în Tulcea în 1874 este supus legilor otomane atunci în vigoare.

Prescripția decenală operează parțial pentru fiecare coindivizar. Cauzele cari apără pe unii din indivizari, nu profită celorlalți.

1. *Actul dotal întocmit în Tulcea în 1874 urma a fi confecționat cu respectarea formelor prevăzute de legile otomane; nu se poate dar invoca în privința lui violarea prevederilor legii române chiar în materie de transcripțiune.*

2. *Drepturile unor moștenitori în indiviziune asupra unui imobil se pot prescrie pentru fiecare moștenitor în parte fără ca prin aceasta să se prescrie și drepturile tuturor celorlalți moștenitori prin simplul fapt că unul sau mai mulți dintre moștenitorii indivizi au prescriș, prescripția operând separat pentru fiecare din ei, căci starea de indiviziune nu atrage după ea și starea de indivizibilitate.*

Prin urmare numai moștenitorii indivizi cu domiciliul în afara circumscripțiunii Curții de Apel pot invoca faptul că nu s'a prescriș în contra lor pe temeiul prescripției de zece ani, iar nu și cei domiciliați în circumscripția Curții de Apel respective.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l cons. Eug. Bănescu,

Pe d-l av. Alex. Velescu în desvoltarea motivelor de casare și pe d-l av. Tudor Popescu în combateri și,

Deliberând,

Asupra recursului făcut de D. și N. Beluri și D. N. Munteanu în contra sentinței No. 370 din 926 a Trib. Tulcea în cauză cu Andrei G. N. Celenti ș. a.

Văzând și motivele I și II în ordinea discuțiunii, II și III în ordinea din petițiunea de recurs;

„Exces de putere violarea art. 708, 712 și 723 proc. civ., omisiune esențială.

„Am susținut înaintea tribunalului în primul rând că titlul de proprietate al apelanților, actul dotal, pe care își întemeiază dreptul lor de proprietate asupra imobilului ce revendică este inexistent nefiind dovedit cu nimic. Mențiunea existenței lui în sentința tribunalului de ocol Tulcea No. 259 din 16 Septembrie 1880 nu este suficientă pentru a-l face opozabil terților. Am mai susținut că chiar dacă existența lui ar fi dovedită încă el nu este opozabil nouă terților achizitori ai imobilului de oarece nu s'a făcut dovada transcrierii lui. La această obiecțiune apelanții au răspuns că din moment ce au făcut dovada existenței actului dotal prin mențiunea tribunalului de ocol, implicit am dovedit și îndeplinirea tuturor formalităților, adică aceia a transcrierii. Tribunalul merge chiar mai departe și din oficiu, fără să se fi discutat de părți, decide că în dreptul otoman actul dotal nu avea necesitatea de a fi transcris pentru a fi opozabil terților, afirmațiune pe care însă tribunalul nu o sprijină pe nimic și pe care nici apelanții nu au încercat a o susține.

În fapt ambele titluri ce se invocau înaintea tribunalului emanau dela același autor. Potrivit dispozițiilor art. 723 proc. civ., și principiilor generale de drept, în asemenea caz prevalează autoritatea transcrierii, iar nu a transmiterii proprietății. Ori titlul autorului nostru deși posterior celui al autorului apelanților este totuși transcris anterior căci apelanții n'au făcut dovada transcrierii titlului lor. Afirmațiunea apelanților că există presumpțiune de transcriere nu poate fi fi ținută în seamă în această materie unde legea a fost atât de exigentă creind o presumpție juris et de jure numai din faptul materialității transcrierii, înlăturând orice alte considerațiuni sau cunoștința terților despre existența unui act anterior, presumpțiile etc. Tot așa de inacceptabilă este teoria tribunalului că în dreptul otoman actele dotale sunt opozabile terților fără să fie necesară transcrierea lor, în primul rând pentru că această teorie nu este dovedită cu nimic și în al doilea rând pentru că este greu de admis că chiar în dreptul otoman să nu existe principiul garantării terților, principiu admis de toate legislațiunile pentru garantarea ordinii sociale, a siguranței tranzacțiilor și circulațiunii bunurilor.

III. Exces de putere, omisiune esențială.

„Am susținut că chiar în ipoteza existenței actului dotal și al transcrierii sale el totuși nu ne este opozabil și nu poate fi preferat titlului nostru deoarece imobilul pretins constituit dotal nu se vede identificat prin actul dotal și nici în registrul de transcripțiuni (unde nu este transcris). Este constant în drept că un act de transmisiune imobiliară numai atunci poate fi opozabil terților când fiind transcris individualizează precis bunul ce se transmite; că dacă un asemenea act nu determină prin el însuși și în mod expres bunul transmis atunci în principiu determinarea bunului nu se poate face prin elemente exterioare actului, căci cu acest procedeu ar însemna să dispară însăși rațiunea publicității transmisiunilor imobiliare prin transcriere și odată cu ea siguranța circulațiunii bunurilor. (Cas. I, dec. No. 2059 din 24 Martie 1926, Pand. Săptămânale No. 27 din 926, pag. 650 urm.).

„Ori în speță nu numai că bunul nu este identificat prin actul dotal, dar acest act dotal nici nu se prezintă ci se stabilește existența lui prin presumpțiuni și constatări indirecte putând un timp necunoscut în ceiace privește determinare și întinderea bunului constituit dotal. Această determinare și întindere a bunului dotal se face însă prin actul de învoială, tranzacție, intervenit între constituitoarii dotei și soțul înzestratului ca reprezentant al acestui act de învoială au-

tentificat sub imperiul legii române, de tribunalul de ocol Tulcea, în 1881; acest act de învoială a fost încheiat de părți pentru stingerea pretențiilor dintre ei și prin el se recunoaște adusă la îndeplinire sentința tribunalului mahomedan de constituirea dotei, determinându-se de această dată întinderea locului și a imobilului constituit dotă, arătându-se vecinătățile, întinderea etc.

„Am susținut înaintea tribunalului că acest act care într-adevăr formează titlul de proprietate al reclamantelor, el fiind real și nu creiat prin prezumții și precizând imobilul constituit dotă nu ne este opozabil deoarece nu este transcris, deși el fiind făcut sub imperiul legislației române, urmă să fie transcris în registrul de transcripțiuni, ca unul ce cuprinde o tranzacție asupra unui drept real supusă transcrierii conform art. 722 proc. civ.

„Tribunalul omite de a se pronunța asupra acestei apărări a noastre și socotim că această omisiune este esențială, căci dacă tribunalul ar fi luat-o în considerațiune, soluțiunea procesului putea fi alta”.

Având în vedere că din sentința atacată cu recurs rezultă că Neculai Celenti și alții, în calitate de moștenitori a mamei lor Ana Celenti au intentat acțiune în revendicare înaintea judecătoriei mixte Tulcea la 11 Septembrie 1922, contra Demetrului Beluri, lui Nicu Beluri și alții spre a-i vedea obligați să predea reclamantelor un imobil din orașul Tulcea, constituit dotă mamei lor în anul 1874.

Având în vedere că judecătoria a respins acțiunea ca nefondată dar tribunalul Tulcea judecând apelul făcut în contra hotărârei primei instanțe. l'a găsit fondat și l'a admis, admitând prin consecință și acțiunea în revendicare.

Că pentru a hotărî astfel, tribunalul constată din examinarea actelor și probelor cauzei, că dintr-o sentință a tribunalului Tulcea în anul 1880, rezultă că imobilul litigios, situat în Str. Crivăț, No. 5 Tulcea, a fost constituit dotă de către autoarea recurenților, autoarei intimatilor, și că deși acest act dotal constatat printr-o hotărâre otomană din 15 Noembrie 1877, nu se vede a fi fost transcris, este totuși opozabil terților, adică în speță recurenților, al căror autor D-tru Beluri a cumpărat în 1905 cu act transcris, imobilul în litigiu dela aceeași persoană care îl constituie dotă, el fiind făcut conform legiuirilor otomane.

Că. — aduce tribunalul — autorul recurenților cumnărând imobilul în cauză dela un non domino recurenții nu mai pot invoca prescripția cu iust titlu ci chiar de ar mai putea-o invoca întrucât doi din intimați Neculai și G. Celenti au locuit în afara circumscripției Curții de Apel respective Galați și anume au locuit la Fălciu, nu se mai poate opune decât prescripția spriinită pe posesiunea de 20 ani, nu de 10 ani, căci dela 1905 când s'a cumpărat imobilul și până la intentarea acțiunii, care a avut loc în 1922, nu au trecut 20 ani.

Având în vedere că din motivele 1 și 2 în ordinea discuțiunii (II și III în ordinea din petițiunea de recurs) se susține că tribunalul a violat articolele 708, 712, 723 proc. civ. și a comis un exces de putere și o omisiune esențială atunci când — pe motiv că actul dotal a fost făcut conform legiuirilor otomane — a trecut peste obiecțiunea recurenților că acțiunea trebuia respinsă deoarece actul lor de proprietate deși încheiat în 1905 este transcris, pe când titlul — actul dotal pe care intimații pretind că l'ar avea încă din 1874, și pe baza căruia revendică proprietatea imobilului litigios, nu dovedește a fi fost transcris așa cum prevăd articolele mai sus menționate și atunci când nu ia în con-

siderare susținerea recurenților că imobilul constituit dotă nu este identificat prin actul dotal ci printr-o tranzacție din 1891, care nu poate fi opusă recurenților nefiind transcrisă.

Considerând că instanța de fond constată în fapt din actele și probele cauzei, că imobilul din Str. Crivăț No. 5 Tulcea constituit dotă la 1874, este bine identificat și este același imobil care face obiectul tranzacției din 1888 și a vânzării din 1905, iar această constatare a tribunalului, care stabilește în mod neîndoios identitatea imobilului, nu este atacată prin recurs, pe motiv de denaturare așa că ea rămâne valabilă și deci în această privință, motivele de casare sunt nefondate.

Că mai departe tribunalul constată că actul dotal din 1874 este făcut potrivit regulilor și formalităților prevăzute de legiuirile otomane, care erau în vigoare în acel timp în Dobrogea și că îndeplinește toate condițiile prevăzute de aceste legiuri pentru a fi opozabil terților și deci el este valabil.

Că recurenții critică această constatare a instanței de fond, dar nu indică ce anume dispozițiuni din legiuirile otomane, singurile în vigoare în Dobrogea înainte de anexarea acestei provincii la Regatul României, ar fi fost călcate ci se mulțumește să pretindă că s'ar fi violat articolele 708, 712, 723 procedura civilă, română, referitoare la formalitatea transcrierii actului dotal, articole ce nu și puteau avea aplicațiunea în orașul Tulcea la 1874, când s'a confecționat actul de dotă, pentru că în acea vreme Dobrogea făcea parte din imperiul otoman și deci actul dotal avea a fi confecționat cu respectarea formelor prevăzute de legiuirile otomane, iar nu de legile române, așa că din acest punct de vedere obiecțiunile recurenților nu pot fi luate în considerare;

Că pentru considerațiunile mai sus arătate aceste două motive de casare devin nefondate și au a fi respinse.

Asupra motivului III în ordinea discuțiunii (IV în ordinea din petițiunea de recurs)

„Exces de putere violarea art. 1895, 1896, 1897, 1204 și 1205 cod. civ. omisiune esențială.

„Am invocat înaintea tribunalului în al treilea rând că în orice caz am dobândit imobilul ce se revendică, prin prescripția de 10 ani prevăzută de art. 1895 c. c. Am susținut că imobilul fiind vândut autorului nostru la 8 Martie 1905, cu actul autentificat de tribunalul Tulcea la No. 356 din 905, și transcris la No. 185 din 905 în original la dosar, de la această dată și până la intentarea acțiunii, au trecut mai bine de 10 ani, căci toate părțile au locuit în circumscripția aceleiași Curți de apel, de oarece conform art. 80 din legea pentru organizarea Dobrogei Noi, din 1 Aprilie 1914 (Hamangiu, Vol. VIII pag. 609) județul Tulcea a aparținut până la 1 Aprilie 1915, Circumscripției Curței de apel Galați, în cuprinsul căreia au domiciliat neînterupt și apelanții, că buna noastră credință este presupusă, conform art. 1899 c. c., până la proba contrarie pe care apelanții nu a făcut-o și că avem și just titlu, pe care-l constituie actul nostru de vânzare amintit mai sus.

„Tribunalul respinge acest mijloc de apărare al nostru pe două considerațiuni:

„1) Autorul nostru cumpărând imobilul dela mama sa care în momentul ce i-l transmitea nu mai avea proprietatea lui de oarece îl constituise anterior dotă ficei sale, a cumpărat de la un non domino, că deci titlul său e nul și neant nu poate produce efectele acestui titlu.

„2) Că doi din apelanți (în fapt numai unul o afirmă certificatul primăriei comunei Fălciu, invocat de apelanți)

n'au locuit în circumscripția Curții de apel Galați după cum se constată din certificatul primăriei Fălciu și că deci e necesar un termen de 20 ani pentru a conduce la prescripție.

„Socotim ambele considerațiuni neîntemeiate pentru următoarele motive:

„I) Este greșit în drept că justul titlu trebuie să emane dela un adevărat proprietar pentru a conduce la prescripția achizitivă și că un titlu emanat de la un non domino ale cărei vicii dobânditorul nu le cunoaște în momentul transmiterii, nu ar putea conduce la prescripție. După art. 1897 cod. civ., just titlu este orice titlu translativ de proprietate, precum vânzarea etc. Un asemenea titlu nu încetează de a fi just pentru că persoana dela care emană nu era proprietară sau nu avea deplinul drept de a transmite lucrul, de oarece prescripția prevăzută de art. 1895 cod. civ., are de scop tocmai a acoperi, încât privește pe achizitorul de bună credință, vițiul rezultând din lipsa dreptului de proprietate sau a capacității autorului transmisiunii, de a înstrăina obiectul vândut, întrucât fără un asemenea titlu transmisiunea este perfect valabilă din chiar momentul de când a avut loc. Prescripția bazată pe just titlu și o posesiune de 10 sau 20 ani de bună credință are tocmai de efect a face să se recunoască în persoana celui ce o invoacă, un drept de proprietate ce persoana de la care-l deține nu avea. Principiul că nimeni nu poate transmite altuia ceea ce nu are nu-și poate dar avea aplicațiune când este vorba de prescripțiune. (In acest sens, vezi „Hamangiu” codul civil adnotat vol. IV sub art. 1895, spețele No. 1, 12, 31; Planiol et Ripert, Traité pratique de droit civil français vol. III pag. 668 No. 700 ed. 1926).

„II) Am susținut că certificatul eliberat de primăria comunei Fălciu și afirmând că apelantul Gheorghe Celenti a locuit neîntrerupt în comuna Fălciu care ține de circ. Curții de apel Iași dela 1902 și până în anul 1924, este dat de complezență și nu poate avea forța probantă a mărturisirii și recunoașterii făcute de același apelant că domiciliază în orașul Galați Str. Dogăriei No. 41 ca de altfel toți apelanții, recunoaștere făcută sub semnătura proprie atât prin petiția introductivă de instanță de la Jud. de ocol, cât și prin procura legalizată, de poliția orașului Galați, dată în acest proces avocatului Gr. Vasiliu. Intr'adevăr sub semnătura proprie apelantul Gh. Celenti împreună cu ceilalți recunoaște prin acțiunea introductivă că domiciliază în orașul Galați, iar nu că face alegerea de domiciliu așa cum s'a încercat a se susține și care alegere de altfel, într'un oraș străin de proces nu ar fi avut nici un rost. Față de această mărturisire și recunoaștere ce valoare mai poate avea certificatul comunei Fălciu și toate actele ce se invoacă? Tribunalul se mărginește a lua în considerare certificatul invocat, fără a se pronunța și fără a motiva pentru ce înlătură obiecțiunile ridicate de noi rezultând din mărturisirea apelanților comitând astfel un exces de putere și o omisiune esențială, căci dacă tribunalul examinează această părere a noastră soluțiunea procesului ar fi putut fi alta.

„Dar chiar în ipoteza că certificatul prezentat ar fi avut vre-o forță probantă, încă el nu putea folosi decât apelantului Gh. Celenti iar nu pentru ceilalți care nu au făcut dovada altui domiciliu decât a celui arătat prin acțiune, și pentru cari prescripțiunea de 10 ani a operat. Este inexactă în drept susținerea apelanților că prescripția e indivizibilă, din contra, atunci când unii din coproprietarii unui imobil locuiesc în aceeași circumscripție a Curții de apel cu cel ce o pune prescripția, iar alții în circumscripția altei Curți de apel prescripția operează separat pentru fiecare din ei prin 10 sau 20 ani, după cum domiciliază, căci dacă este indiviziune nu este și indivizibilitate. Posesorul ar putea deci ca după ce a prescrips contra unora să se găsească în indiviziune cu ceilalți ce revendică la timp. (In acest sens: Planiol et Ripert,

op. cit. vol. III pag. 680 No. 717). In speță numai un apelant locuia, după certificatul primăriei comunei Fălciu, în afară de circ. Curții de apel Galați și numai el în ipoteza cea mai bună pentru dânsul era apărat de prescripția de 10 ani, iar nu și ceilalți.

„Judecând și hotărând astfel tribunalul a comis un exces de putere și a violat textele sus invocate”.

Având în vedere că prin acest motiv de casare se susține că tribunalul a violat art. 1895, 1897, 1204, 1205, cod civil și a comis un exces de putere și o omisiune esențială atunci când deși stabilește în fapt că numai unul sau doi dintre intimați nu locuiau în circumscripțiunea Curții de apel Galați de care ținea înainte și jud. Tulcea apăra totuși pe toți intimații de aplicarea prescripției de 10 ani, iar nu numai pe cei cari locuiau în afara circumscripției Curții de apel Galați;

Considerând că deși intimații sunt moștenitori în indiviziune ai imobilului litigios, totuși ei nu erau apărați în mod solidar de prescripțiunea de 10 ani — invocată de recurenți — prin simplul fapt că unul sau mai mulți dintre dânsii nu locuiau (nu-și aveau domiciliul) în circumscripțiunea Curții de apel respective deoarece drepturile unor moștenitori în indiviziune, asupra unui imobil se pot prescrie pentru fiecare moștenitor în parte, fără ca prin aceasta să se prescrie și drepturile tuturor celorlalți moștenitori prin simplul fapt că unul sau mai mulți dintre moștenitorii indivizi au prescrips, prescripțiunea operând separat pentru fiecare dintre ei, căci starea de indiviziune în care se găseau intimații moștenitori nu atrage după sine și starea de indivizibilitate;

Că deci, greșit tribunalul a considerat că toți intimații sunt apărați de prescripția de 10 ani, prin faptul că doi dintre ei locuiau în afara circumscripției Curții de apel Galați când — potrivit celor mai sus arătate — această împrejurare nu putea fi invocată decât în favoarea acelor moștenitori care domiciliau în Fălciu iar nu și pentru intimații ce-și aveau domiciliul în raza Curții de apel Galați și față de care prescripțiunea decenală ar fi putut opera.

Că așa fiind, din acest punct de vedere, motivul de casare devine fondat și recursul urmează, a se admite, casându-se cu trimitere sentința atacată, fără a se mai discuta motivul I din petiția de recurs, ce nu a fost desvoltat.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

NOTA. — Suprema noastră instanță rezolvă — pe cât știm pentru prima oară — în sus menționata deciziune interesanta chestiune a *divizibilității prescripțiunii*.

Prescripțiunea e divizibilă sau nu după cum dreptul sau obligațiunea la care ea se aplică e divizibil sau indivizibil.

Deci, criteriul pentru a cunoaște dacă o prescripțiune este divizibilă sau indivizibilă îl formează *obiectul prescripțiunii*, dreptul sau obligațiunea la care ea se referă.

Prescripțiunea achizitivă, aplicată la dreptul de proprietate este divizibilă pentru că dreptul de proprietate e eminentement divizibil.

Legiuitorul, deși nu a enunțat nicăeri în mod formal acest criteriu de distincțiune pentru a cunoaște divizibilitatea sau indivizibilitatea prescripțiunii l-a aplicat totuși în repetate rânduri.

Codul civil român în art. 642 și 643 stabilește astfel indivizibilitatea prescripțiunii unei servituți (servitutea e un drept eminamente indivizibil).

Codul civil francez în art. 2249 stabilește indivizibilitatea prescripțiunii unei obligațiuni solidare și adaugă apoi, imediat, în paragraful următor ca în celelalte cazuri „întreruperea civilă nu operează dela o persoană la alta ci folosește numai aceleia care a făcut-o”.

În Dalloz Cod. civ. fr. ann. art. 2249 No. 67 găsim:

„Întreruperea civilă în general nu operează dela o persoană la alta, nu profită decât aceleia de la care emană și nu poate fi opusă decât aceleia contra căruia e îndreptată”.

Deci prescripțiunea care curge „în contra mai multor titulari ai aceleiaș drept, se poate divide între ei prin întreruperea civilă, care emană dela unul singur dintre titularii acelui drept”.

Mai departe găsim tot acolo (art. 2249 No. 71 și urm.):

Întreruperea civilă nu operează dela o persoană la alta.... chiar când e comunitate de interese între anumite persoane cocreditoare sau *coproprietare*.

Și mai departe:

...aceleș lucru trebuie să fie admis în ceea ce privește pe *comostenitori* (speța ce adnotăm)... și în caz de indiviziune (No. 87 și urm.).

În acelaș sens e și doctrina franceză:

Astfel *Aubry și Rau* (t. II par. 215 p. 520—521 și nota 61) sunt de părere că:

„Întreruperea civilă a prescripției fie achizitivă, fie extinctivă, nu profită în genere decât celui de la care emană.

Urmează deci că, cu toată comunitatea de interese ce poate exista între diferite persoane, întreruperea civilă emanată numai dela unul din coproprietari nu profită consortilor lui și că tot astfel cea care a operat numai contra unuia din coposesori sau codebitori nu poate fi opusă celorlalți. Această îndoită consecință trebuie admisă chiar în privința comostenitorilor cari s'ar găsi încă în stare de indiviziune”.

Iar în nota 61:

„Greșit s'a încercat a se asimila comostenitorii cari sunt încă în stare de indiviziune cu asociații creditori sau debitori solidari. Această asimilare este formal respinsă în principiu de art. 873 și 1220 și de art. 2249 c. civ. fr. (777, 1060 și 1872 c. civ. rom.).

Tot astfel *Planiol și Ripert* (III p. 680 No. 717):

„*Pluralitate de proprietari*. — Când imobilul aparține în indiviziune mai multor proprietari cari locuiesc unui în circumscripția situații imobilului, alții în alte circumscripții, prescripția se îndeplinește separat contra fiecăruia din ei în 10 sau 20 ani după locul reședinței sale. Există *indiviziune, nu indivizibilitate*. Posesorul va putea deci, după ce a prescris contra unora să se găsească în indiviziune cu ceilalți, dacă aceștia revendică la vreme; el va fi dobândit câteva părți indivize, sinu totalitatea proprietății.

Baudry-Lacantinerie și Tissier (Prescription pag 339 no. 556) dau o altă baza acestei distincțiuni. Ei susțin că prescripția este sau nu divizibilă după cum ea are loc *printr'un act juridic — deci personal —* sau *printr'un fapt natural — deci în rem*:

„Întreruperea *naturală* are un caracter de realitate, ea operează *in rem*, adică *generaliter*. Din contra întreruperea *civilă e personală*; ea nu profită decât celui dela care emană și nu vatămă decât celuia contra căruia a fost îndreptată. Rațiunea este că întreruperea civilă rezultă dintr'un act juridic și că efectele actelor juridice se concentrează de obicei între persoanele cari au fost părți în act. Nu mai este aci vorba de o întrerupere rezultând dintr'un fapt și în consecință, din natura însăși a lucrurilor de o întrerupere (întrerupere naturală), ci pur juridică sau civilă și, deci, fictivă, ale cărei efecte sunt necesarmente relative ca și actul care le produce.

Vechiul drept francez exprimase astfel acest principiu „*De persona ad personam non fit interruptio civilis*” și Dunod spune că: „întreruperea civilă nefăcându-se decât printr'un fel de ficțiune, ea nu împiedică continuarea posesiunii pe care prescripția este fondată, nu este decât un act civil și actele de acest fel nu servesc decât celor cari le fac. Astfel, de ex. revendicarea împotriva celui căruia uzurpatorul unui imobil i l-a vândut nu are efect contra vânzătorului și nu întrerupe acțiunea personală de care acesta este ținut; acțiunea în reclamare de drepturi de pășunat nu produce efecte contra proprietarilor cari nu au fost puși în cauză. Urmăriri judiciare contra locuitorilor unei comune nu pot întrerupe prescripția începută de însăși comuna. Trebuie numai să reamintim că recunoașterea făcută de cel, care posedă, poate atrage precaritatea posesiunii și că aceasta constituie un viciu absolut care poate fi invocat de toți cei interesați. Trebuie reamintit de asemenea că în mod general recunoașterea făcută de un debitor a dreptului creditorului poate fi invocată de acesta chiar dacă ea rezultă dintr'un act la care el n'a participat.

Regula că efectele întreruperii nu se întind de la o persoană la alta, se aplică fără a fi locul să se țină seama de comunitatea de interese, de analogia de situații ce pot exista între mai multe persoane. E întocmai ca lucrul judecat care e restrâns strict la persoanele între cari s'a dat hotărârea. S'a judecat de curând că în cazul datoriei a doi soți față de copilul lor, recunoașterea făcută de unul din ei nu întrerupe prescripția ce curge în profitul celuilalt.

Art. 2249 c. civ. fr. consacră implicit una din aplicațiunile cele mai importante ale principiului pe care l-am stabilit. Interpelarea emanată dela un moștenitor nu întrerupe prescripția decât în favoarea sa, deci pentru partea care-i aparține și nu în favoarea comostenitorilor săi.

S'a susținut contrariul în vechiul drept francez. Dacă pentru un drept aparținând în comun mai multor persoane, una singură acționează pentru tot, cererea

sa întrerupea prescripția pentru totalitate. Fiecare din cei cari posedă un drept în indiviziune e reputat procurator al celorlalți și poate acționa pentru totalitate. Dar această soluțiune, care era de altfel combătută de *Dunod*, nu ar mai putea fi susținută sub codul civil. S'a judecat foarte exact în acest sens să „e de principiu ca *întreruperea civilă nu profită decât celui dela care emană*; această regulă nu suferă excepție decât în cazurile de solidaritate și indivizibilitate; legea lasă în grija fiecăruia paza intereselor sale cari sunt cu totul distincte și independente de acelea ale comostenitorilor săi”. In sens invers *interpelarea îndreptată împotriva unui moștenitor nu întrerupe prescripția decât contra lui* nu și contra comostenitorilor săi cari n'au fost atinși de actul interpelării.

Această consecință a principiului nostru era admisă și de *Dunod* și *Pothier*.

„S'a pus chestiunea” spune *Dunod*, „dacă întreruperea făcută cu unul din comostenitori vatămă pe ceilalți, negativa este fondată când e vorba de o obligație personală, căci ei nu sunt obligați *correi debendi*, cum ei nu sunt ținuți fiecare decât de partea sa personală, datoriile moștenirii se împart deplin drept și nu se poate cere unuia din ei decât porțiunea sa virilă”.

Această soluțiune nu era împărtășită de alți autori cari susțineau că întreruperea civilă operată sau suferită de unul din moștenitori profită sau vatămă tuturor celorlalți. Această părere se întemeie pe existența unui pretins mandat în virtutea căruia moștenitorii se reprezentau reciproc din punctul de vedere al întreruperii prescripțiilor. *Chabrol* (1) pretindea că situația moștenitorilor debitorului este aceeaș ca a coobligaților cât timp nu au făcut partajul. Ei sunt presupuși mandatarii unii ai celorlalți în această privință. Astfel întreruperea făcută contra unuia e socotită ca făcută contra succesiunii înseși”.

La aceasta e suficient să răspundem că acest mandat nu ar putea fi decât un mandat *legal* și că prin urmare, *este imposibil să-l admitem în dreptul actual în lipsa unui text de lege care să-l creeze*”.

Această opinie este împărtășită și de autorii *repertoriului Carpentier* (Vo Prescription No. 794—796 p. 254) care citează pe *Dunod* (p. 61 și 62); *Vazeille*, I, No. 232; *Troplong*, II 627; *Leroux de Bretagne*, I, No. 540 și 552 și *Duranton* XXI, No. 278—279, precum și Cass. fr. 30. III. 1808 (S. și P. chr.) și 5. I. 1814 (ibid) și în mod unanim de toată jurisprudența franceză după 1861 când Curtea de Apel din Pau (11 III. 1861. D. 1861. 2. 95) a afirmat precis că:

„Regula că întreruperea civilă nu profită decât celui de la care emană nu suferă excepție decât în cazurile de solidaritate și indivizibilitate. Or drepturile

aparținând comostenitorilor în indiviziune nu intră nici în una nici în cealaltă din aceste excepții”.

În fine în *dreptul belgian* e de aceeaș părere *Laurer* (XXXII, 147 p. 154) care se exprimă categoric:

„După părerea noastră *nu e cea mai mică indoliata*: principiul că întreruperea nu se extinde de la o persoană la alta primește aplicarea sa la comostenitori. Rațiunea de a decide astfel e pe atât de simplă pe cât de peremptorie: „întreruperea civilă nu profită și nu vatămă decât celor cari sunt părți în actul judiciar.... afară de cazurile în care legea însăși derogă, or ea nu face excepție decât când datoria este solidară sau când dreptul e indivizibil”.

Soluțiunea dată deci de Inalta Curte în speța sus menționată consfințește astfel în dreptul civil român soluția unanim admisă astăzi în doctrina și jurisprudența franceză și belgiană.

ALEX. VELESCU.

Avocat

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI SECȚIA III.

Audiența dela 12 Iunie 1929

Președenția d-lui AL. COSTIN, consilier

Heinrich Than cu D. Bughețeanu ș. a.

Deciziunea civilă No. 266

Chirii. Pact comisoriu expres. Primirea chiriei peste termen. Nedesteptarea chiriașului printr'o notificare pentru plata ratelor următoare. Decădere. Autenticarea contractului după primirea chiriei. Nu constituie o reînnoire a pactului comisoriu.

Primirea chiriei fără nicio rezervă peste termenul prevăzut în contract face ca proprietarul să fie considerat că a renunțat la beneficiul pactului comisoriu și ca atare nu-l mai poate invoca pentru plata ratelor următoare decât dacă va notifica formal chiriașului că înțelege să uzeze în viitor de acel pact comisoriu.

Faptul că, după primirea chiriei peste termen, părțile au autentificat contractul de închiriere inițial, nu poate constitui o reînnoire a pactului comisoriu, deoarece reînnoirea pactului comisoriu se face numai printr'o notificare în formă, autentificarea neconstituind decât o operațiune privitoare la forța probantă a actului, iar nu o nouă convențiune.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Heinrich Thau în contra sentinței civile cu No. 440 din 929 a Trib. Ilfov s. III prin care i s'a respins ca enfondată contestația ce-a introdus cu petițiunea înregistrată la No. 12869 din 929 și completată prin cea înregistrată la No. 14799 din 929 împotriva executării ordonanței președințiale cu No. 4654 din 8 Martie a. e. a acelu Tribunal.

Având în vedere susținerile părților, concluziunile reprezentantului Ministerului Public și actele dela dosar, din care rezultă următoarele:

„Intimații din proces și anume: Dimitrie Bughețeanu, Te-reza G. Boneanu cu autorizația soțului ei George Boneanu, Colonel St. Șahim personal și ca tutore, Elena Ispasiu tutoare, M. Ispasiu soț și ca tutore și Alexandra Horezeanu personal și ca tutore al fiilor săi minori, în calitate de coproprietari ai imobilului din str. Bazaca No. 2, prin contractul sub semnătură privată vizat de Administrația Financiară a

1) *Cabrol*, Coutume d'auvergne, art. 218; cf. *Domat*, c. III, t. 7, s. V, art. 16—17; *Lebrun*, Succes, c. IV, cap. I no. 51.

Capitalei sub No. 60825 din 17 Mai 1928, ca o completare și o modificare a chitanței autentificate sub No. 16951 din 15 Septembrie 1922, au închiriat apelantului Heinrich Than prăvălia din acel imobil pe termen de 2 ani de la 25 Aprilie 1928 și până la 25 Aprilie 1950 cu o chirie de două sute mii lei anual. În contractul de închiriere s'a prevăzut că chiria se va achita cu anticipație în două rate semestriale la fiecare 25 Februarie și 26 August ale fiecărui an la domiciliul indicat în dreptul semnăturii fiecăruia dintre coproprietari, specificându-se și sumele ce au să primească fiecare; s'a mai prevăzut în contract, ca și neplata chiriei la epocile și în condițiile specificate, aduc după sine rezilierea contractului în favoarea coproprietarilor de plin drept fără somație, punere în întârziere, curs de judecată, etc. Chiria pe primul semestru a fost achitată de apelant de la început, iar în privința chiriei semestrelui Oct. 1928, urmă să se facă la 26 Aug. 1928, dar de fapt chiria s'a primit la 5 Sept. acelaș an.

În urmă părțile au cerut și s'a autentificat de Tribunalul Ilfov secția de notariat la No. 2327 din 26 Ianuarie 1929 acel contract sub semnătură privată, iar după aceea intimații au obținut investirea lui cu formula executorie, și apoi la 4 Martie a. c. au cerut în baza dispozițiilor art. 2 din legea asupra drepturilor proprietarilor, să se ordone evacuarea apelantului din acel imobil, pe motiv că acesta n'a achitat la 25 Februarie 1929 rata chiriei de una sută mii lei.

Președintele Trib. prin ordonanța No. 4654 din 8 Martie a. c. a admis cererea și a ordonat evacuarea apelantului din zisul imobil. Pe baza acestei ordonanțe, intimații au cerut și s'a intervenit la Corpul de portărie spre spre a proceda la executare.

În potriva acestei executări apelantul la 29 Martie a. c. a făcut contestație asupra căreia s'a dat sentința apelată, pe motiv că la data când s'a ordonat evacuarea, era declarat în stare de faliment și deci nemai având calitatea de a stă în instanță și nici de a se porni în contra sa vre-o acțiune, greșit s'a dat acea ordonanță care este nulă și deci fără a putea fi opusă Judecătorului sindic al falimentului care nu figurează în cererea de evacuare; și că, în orice caz, posedă acte justificative, care constată plata chiriei până la 25 Aprilie 1929; iar în instanță înaintea Tribunalului a susținut că pactul comisoriu n'a operat, de oarece intimații au primit în trecut chiria peste termen. Această contestație tribunalul a respins-o prin sentința apelată, motivând în sensul că o singură primire de chirie peste termen și anume numai de parte din intimați, nu constituie o prezumție suficientă spre a se considera că a dovedit cum că părțile au renunțat prin această primire la sancțiunea pactului comisoriu expres, și că pe de altă parte, în orice caz, prin înserarea din nou a pactului comisoriu expres în contractul autentic s'a reînviat acel pact comisoriu expres din contractul inițial; iar cu privire la celălalt motiv de contestație și anume că la data de 25 Febr. a. c. era în stare de faliment, Trib. a răspuns că starea de faliment nu constituie un caz de forță majoră a neplății chiriei la termen.

Că, înaintea Curții părțile au pus concluziuni în acelaș sens ca înaintea primei instanțe.

Că aceasta fiind situațiunea în care procesul se prezintă, singura chestiune ce are a fi reținută și discutată de Curte, este aceea de a se ști dacă față cu împrejurările expuse mai sus, pactul comisoriu a operat în speșă.

Având în vedere că apelantul a susținut că intimații sunt decăzuți de a mai invoca în favoarea lor pactul comisoriu înserat în contractul de închiriere, de oarece prima rată de chirie au primit-o peste termenul fixat prin contract și deci au renunțat la beneficiile pactului comisoriu.

Având în vedere că intimații în privința aceasta au obiectat că convenția și contractul de închiriere sub semnătură privată de care apelantul se prevalează spre a se face dovada primirii chiriei în trecut peste termen, sunt inexistente

din momentul ce în urmă s'a autentificat acel contract de închiriere, care a reînviat pactul comisoriu.

Având în vedere că deși este adevărat că apelantul n'a plătit rata chiriei la 25 Februarie 1929, termen fixat prin contractul de închiriere, însă este necontestat, și din mențiunile puse pe contractul de închiriere coroborate cu lipsa intimațiilor la interogator — fiind citați în acest scop, rezultă că prima chirie care urmă să fie plătită la 26 August 1928, în timpul când contractul a intrat în executare, s'a primit de unii dintre intimați peste acest termen și anume la 5 Sept. acelaș an. Deci, posterior termenului din contractul de închiriere, care la art. 12 prevede pactul comisoriu.

Că prin urmare, intrucat intimații au primit fără nici o rezervă chiria peste termenul prevăzut în contract, sunt considerați că au renunțat la beneficiul pactului comisoriu și ca atare nu-l mai pot invoca pentru plata ratelor de chirie următoare, decât dacă au notificat formal apelantului că înțeleg să uzeze în viitor de de pactul comisoriu; faptul că în urma părților au autentificat contractul de închiriere inițial conform convenției cu data de 6 Dec. 1929, în care s'a prevăzut că autentificarea se va face în termen de două luni, nu poate constitui o reînviere a pactului comisoriu — cum au susținut intimații — de oarece reînvierea pactului comisoriu se face prin o notificare în formă, în care să se deștepte chiriașul asupra faptului că proprietarii pe viitor vor uza de pactul comisoriu.

Or, în speșă de nicăieri nu rezultă o asemenea intențiune din partea intimaților și autentificarea nu constituie decât o operațiune privitoare la forța probantă a actului, iar nu o nouă convențiune.

Că așa fiind, apelul are a fi admis și prin consecință și contestațiunea asupra căreia s'a dat sentința apelată.

Pentru aceste motive, Curtea admite etc.

Al. Costin, I. A. Floareș, Al. Liciu.

Grefier, *St. Ștefănescu.*

A apărut în Editura „Curierul Judiciar” :

— CAMERA DE CONSILIU, Jurisdicția grațioasă. — Ordonanțele. — Incheierile. — Jurisdicția contencioasă în legislația vechiului regat, a teritoriilor eliberate și Dreptul comparat cu Doctrină și Jurisprudență Română și Streină și un INDICE alfabetic pentru înlesnirea cercetărilor de *Prof. I. Vasilescu* de la Facultatea de Drept din Cernăuți. *Prețul 550 lei.*

— PROCEDURA PENALĂ, după ultima doctrină și jurisprudență, având anexe: Regulamentul de Ad-ție publică pentru funcționarea Curților cu jurați, Formular de chestiunile la jurați asupra complicității, Tabloul sinoptic de ședință a Curții cu jurați, Legea p. permanentizarea camerei de punere sub acuzare din București, însoțită și de un INDICE alfabetic care înlesnește cercetările, de *N. Jac Constantinescu*, Președinte la Curtea de Apel București. *Prețul 150 lei.*

— RECUZAREA, Procedura recuzării și Abținerea judecătorului. Studiu de Procedură civilă comparată, de *Dimitrie I. Cotrutz*, Jude-Președinte, Galați. *Prețul 80 lei.*

— DREPTUL ȘI PROCEDURA EXECUȚIUNII SILITE ÎN BUCOVINA de *Dr. Oreste Têrnăneanu*, Jude-Președinte, Vatra Dornei. *Prețul 140 lei.*

— CONTRACTUL DE TRANSPORT, în 3 mari volume, de avocatul *E. Christoforeanu*, Profesor la Academia de Inalte studii comerciale. *Prețul 780 lei.*